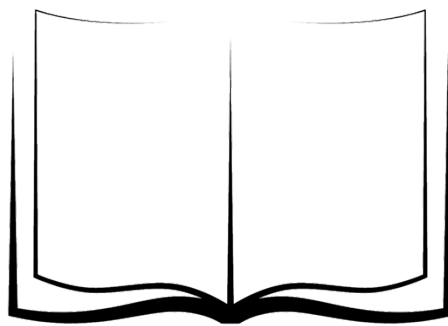

ΠΕ3: Τ 3.3

Εγχειρίδιο εκπαίδευσης εκπαιδευτών

Εικόνα από [Freepik](#)

Αξιοποίηση των πρακτικών γνώσεων του ιατρικού προσωπικού για την ενίσχυση της δι-επαγγελματικής επαφής με θύματα ενδοοικογενειακής βίας

Περιεχόμενα

Κατάλογος συντομογραφιών	4
Πρόλογος	5
1. Εισαγωγή	6
1.1 Εκπαίδευση εκπαιδευτών με συγκρίσιμο τρόπο	6
1.2 Τι μπορείτε να βρείτε στο εγχειρίδιο;	7
1.3 Βασικά συμπεράσματα	8
2. Παρουσίαση εκπαιδευτικής πλατφόρμας VIPROM	9
2.1 Επισκόπηση των ενότητων	9
2.1.1 Διαθέσιμο υλικό για εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές	9
2.2 Ενότητα 1: Μορφές και δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας	11
2.2.1 Σύντομη περιγραφή	11
2.2.2 Βασικά συμπεράσματα	11
2.3 Ενότητα 2: Ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας	12
2.3.1 Σύντομη περιγραφή	12
2.3.2 Βασικά συμπεράσματα	12
2.4 Ενότητα 3: Επικοινωνία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας	14
2.4.1 Σύντομη περιγραφή	14
2.4.2 Βασικά συμπεράσματα	15
2.5 Ενότητα 4: Ιατρική αξιολόγηση και διασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων	16
2.5.1 Σύντομη περιγραφή	16
2.5.2 Βασικά συμπεράσματα	17
2.6 Ενότητα 5: Εκτίμηση κινδύνου και σχεδιασμός ασφάλειας	18
2.6.1 Σύντομη περιγραφή	18
2.6.2 Βασικά συμπεράσματα	19
2.7. Ενότητα 6: Διεθνή πρότυπα και νομικά πλαίσια στην Ευρώπη	20
2.7.1 Σύντομη περιγραφή	20
2.7.2 Βασικά συμπεράσματα	20
2.8 Ενότητα 7: Διοργανωτική συνεργασία και εκτίμηση κινδύνου σε πολυεπαγγελματικές ομάδες	21
2.8.1 Σύντομη περιγραφή	21
2.8.2 Βασικά συμπεράσματα	21
2.9 Ενότητα 8: Στερεότυπα και ασυνείδητες προκαταλήψεις	23
2.9.1 Σύντομη περιγραφή	23
2.9.2 Βασικά συμπεράσματα	23
2.10 Δεδομένα και στατιστικές	25
2.10.1 Επισκόπηση περιεχομένου	25

2.10.2 Βασικά συμπεράσματα	25
3. Ειδικά προγράμματα σπουδών VIPROM για την ενδοοικογενειακή βία	26
3.1 Εκπαίδευση στα προγράμματα σπουδών VIPROM EB για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους	26
3.1.1 Σχεδιασμός εκπαιδευτικών εργαλείων και υλικών EB	26
3.1.2 Μαθήματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών.....	26
3.1.3 Απαιτήσεις διαπίστευσης	27
3.1.4 Σύντομη περιγραφή του προγράμματος σπουδών VIPROM EB.....	27
3.2 Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.....	28
3.2.1 Γιατί είναι τόσο σημαντική η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα στερεότυπα;	28
3.2.2 Γιατί είναι τόσο σημαντικός ο ατομικός αναστοχασμός;.....	29
3.2.3 Εργασίες για προβληματισμό.....	30
3.2.4 Περιπτώσιολογικές μελέτες.....	30
3.2.5 Βασικά συμπεράσματα	31
3.3. Διαπολιτισμική ικανότητα και Πολιτισμικά Ανταποκρινόμενη κατάρτιση.....	31
3.3.1. Πτυχές διαπολιτισμικής μάθησης στις εκπαιδεύσεις VIPROM.....	31
3.3.2 Βασικά συμπεράσματα	34
4. Εκπαιδευτικό περιβάλλον, επιλογή εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών εργαλείων	35
4.1 Πώς να δημιουργήσετε έναν ασφαλή χώρο για εκπαίδευση;	35
4.1.1 Θετική ενίσχυση	35
4.1.2 Πώς μπορείτε να προετοιμαστείτε ως εκπαιδευτής για να μιλήσετε για την ενδοοικογενειακή βία;.....	36
4.1.3 Πώς αντιμετωπίζεται η τραυματική εμπειρία των εκπαιδευτών και των εκπαιδευόμενων;	37
4.1.4 Πώς να παρέχετε εποικοδομητική ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους;	38
4.1.5 Αυτοφροντίδα των εκπαιδευτών	38
4.2 Πώς επιλέγονται οι εκπαιδευτές για εθνική κατάρτιση;	39
4.3. Πώς αντιμετωπίζονται οι προκαταλήψεις;.....	40
4.3.1 Προκαταλήψεις στο πλαίσιο τηςEB και οι συνέπειές τους.....	40
4.3.2 Στρατηγικές κατά των προκαταλήψεων	41
4.4 Χρήση καινοτόμων και διαδραστικών εκπαιδευτικών εργαλείων στην εκπαίδευση EB.....	41
4.4.1 Περιπτώσιολογικές μελέτες.....	42
4.4.2. Κουίζ.....	42
4.4.3 Παιχνίδια ρόλων	42
4.4.4 Χρήση ηθοποιών για προσομοίωση ασθενών.....	43
4.4.5 Σενάρια μεικτής μάθησης	44
4.4.6 Βασικά συμπεράσματα	44
5. Διδακτικά Εργαλεία και Μέθοδοι στην Ανάπτυξη και Διδασκαλία Προγραμμάτων Σπουδών	45
5.1 Βασικά βήματα στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών.....	45

5.2 Διδακτικά εργαλεία και μέθοδοι για την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών	45
5.2.1 Κριτήρια SMART - καθορισμός διδακτικών στόχων	45
5.2.2 Επικοινωνιακή ευθυγράμμιση - τριτοβάθμια εκπαίδευση ή φοιτητές.....	46
5.2.3 Τεχνική κρίσιμου περιστατικού (CIT) για την ανάπτυξη σκηνών προσομοίωσης.....	47
5.2.4 Επισκόπηση της διαδικασίας κρίσιμων περιστατικών:	48
5.3 Διδακτικά εργαλεία κατά τη διάρκεια και μετά τη διδασκαλία.....	49
5.4 Βασικά συμπεράσματα	49
6. Εθνικό πρόγραμμα (Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών)	50
6.1 Γιατί απαιτείται εθνική προσαρμογή και μετάφραση του υλικού;	50
6.1.1 Εθνική προσαρμογή.....	50
6.1.2 Μετάφραση υλικού	50
6.2 Βασικά συμπεράσματα:	50
7. Αξιολογήσεις των εκπαιδεύσεων	51
7.1 Η εκπαίδευση ως εξελισσόμενη πρακτική	51
7.1.1 Ο ρόλος των αξιολογήσεων και της ανατροφοδότησης.....	51
7.1.2 Τι (και πώς) να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες	52
7.1.3 Αξιολόγηση γνώσεων φοιτητών	55
7.2 Βασικά συμπεράσματα	56
8. Παραρτήματα	58
Παράρτημα I: Πιθανές μορφές κατάρτισης.....	58
Παράρτημα II: Πρόγραμμα VIPROM Train-the-Trainer για την εφαρμογή EB.....	60
Παράρτημα III: Προετοιμασία για εκπαίδευση.....	62

Κατάλογος συντομογραφιών

ΕΒ	Ενδοοικογενειακή βία
VIPROM	Victim Protection in Medicine
ΠΠΑ	Πρόγραμμα Προσομοίωσης Ασθενών
ΤΚΠ	Τεχνική κρίσιμων περιστατικών

Πρόλογος

Υπάρχει επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της ιατρικής υποστήριξης για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας (ΕΒ). Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, για παράδειγμα, μέσω προσαρμοσμένων μέτρων υπεράσπισης σε συνδυασμό με **συνεχή κατάρτιση των επαγγελματιών του ιατρικού τομέα**. Η ενισχυμένη στήριξη στο πλαίσιο του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς σημαντικός αριθμός θυμάτων βίας αναζητούν αρχικά βοήθεια στις υπηρεσίες υγείας. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, ως ανταποκριτές πρώτης γραμμής, να διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και να αισθάνονται ενδυναμωμένοι να βοηθούν τα θύματα πέρα από τις ιατρικές τους υποχρεώσεις.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το VIPROM έχει αναπτύξει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο σε διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων στον ιατρικό τομέα και ένα συνοδευτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας και βιωσιμότητας.

Τα προγράμματα σπουδών βασίζονται στο εκπαιδευτικό υλικό, τα εργαλεία κατάρτισης και τις πληροφορίες που διατίθενται στην [ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατάρτισης για την ενδοοικογενειακή βία](#). Αυτή η πλατφόρμα είναι διαρθρωμένη σε ενότητες και **προσαρμοσμένη στις ανάγκες των εκπαιδευτών που θα διδάξουν την ΕΒ**. Η πλατφόρμα δεν χρησιμεύει ως **αυτόνομο εργαλείο αυτοδιδασκαλίας για τους εκπαιδευόμενους**, αλλά μάλλον ως πόρος για τη συμπλήρωση της κατάρτισής τους ή την αξιολόγηση των γνώσεών τους μετά από εκπαιδευτικές συνεδρίες. Οι εκπαιδευτές έχουν την ευελιξία να επιλέξουν από ένα **ευρύ φάσμα υλικών** σε κάθε ενότητα, με ορισμένο περιεχόμενο να είναι υποχρεωτικό. Αυτό το εγχειρίδιο εξηγεί σε 8 κεφάλαια τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στα προγράμματα σπουδών μας.

Το εγχειρίδιο θα **χρησιμεύσει ως οδηγός για τα εκπαιδευτικά σεμινάρια VIPROM**. Αν και δεν αντικαθιστά τη συμμετοχή σε κανένα σεμινάριο Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, θα δημιουργήσει το απαραίτητο πλαίσιο για την αποτελεσματική χρήση του εκπαιδευτικού υλικού VIPROM από τους εκπαιδευτές.

Είναι χαρά μου ως συντονίστρια του Εκπαιδευτικού εγχειριδίου για το Ευρωπαϊκό Έργο **VIPROM: «Προστασία Θυμάτων στην Ιατρική - Αξιοποίηση των πρακτικών γνώσεων του ιατρικού προσωπικού για την ενίσχυση της επαγγελματικής επαφής με θύματα ενδοοικογενειακής βίας»** να μοιραστώ αυτό το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο μαζί σας.

Με εκτίμηση,

Prof. Bettina Pfleiderer, PhD
Συντονίστρια VIPROM

1. Εισαγωγή

1.1 Εκπαίδευση εκπαιδευτών με συγκρίσιμο τρόπο

Η ενδοοικογενειακή βία παραμένει μείζον πρόβλημα στην περιοχή της Ευρώπης¹ και αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους κινδύνους για την υγεία των γυναικών, καθώς και άλλων ομάδων θυμάτων, όπως τα παιδιά, οι άνδρες και τα μη δυαδικά άτομα, που αντιμετωπίζουν βία στη διάρκεια της ζωής τους². Παρόλο που πολλές διεθνείς πολιτικές έχουν αναγνωρίσει την ΕΒ ως σοβαρό πρόβλημα (δημόσιας) υγείας³ και την ανάγκη για καλύτερη υποστήριξη των θυμάτων στον ιατρικό τομέα, οι επαγγελματίες υγείας πρώτης γραμμής εξακολουθούν να μην έχουν επαρκείς γνώσεις σχετικά με την ΕΒ, και δεν διαθέτουν επαρκείς δεξιότητες σχετικά με τον τρόπο αναγνώρισης, επικοινωνίας και καλύτερης υποστήριξης των θυμάτων εντός ή ακόμη και πέρα από το ιατρικό τους καθήκον⁴. Επιπλέον, η βιώσιμη εφαρμογή και η οργανωτική εδραίωση της εξειδικευμένης κατάρτισης ή των τυποποιημένων προσυμπωματικών ελέγχων στον τομέα της υγείας εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα.⁵ Αυτό καταδεικνύει την ανάγκη για συνεχή κατάρτιση, όπως συχνά ζητείται από το ιατρικό προσωπικό. Συνεπώς, απαιτούνται μέτρα συνηγορίας, προσαρμοσμένα στον ιατρικό τομέα, σε συνδυασμό με συνεχή κατάρτιση των επαγγελματιών του ιατρικού κλάδου. Η καλύτερη ιατρική υποστήριξη έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό των θυμάτων που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία αρχικά στρέφονται σε υπηρεσίες υγείας⁶.

Στόχος του έργου VIPROM είναι η ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες του ιατρικού τομέα για τη βελτίωση της υποστήριξης των θυμάτων ΕΒ με κατάλληλο και αποτελεσματικό τρόπο. Επίσης, το έργο ανέπτυξε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για να εξασφαλίσει μια οργανωτικά ενσωματωμένη μεταφορά γνώσης, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες των διαφόρων ιατρικών ομάδων (γιατροί, νοσηλεύτες, μαίες, φοιτητές ιατρικής, οδοντίατροι και φοιτητές οδοντιατρικής, σε ορισμένες χώρες).

Κατά το πρώτο έτος του έργου VIPROM, η κοινοπραξία διεξήγαγε [εκτίμηση αναγκών](#) και στις πέντε συμμετέχουσες χώρες εταίρους (Αυστρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία και Σουηδία). Ο κύριος στόχος ήταν να κατανοηθούν τα διαρθρωτικά εμπόδια και οι παράγοντες διευκόλυνσης για την περαιτέρω εφαρμογή της εκπαίδευσης στην ΕΒ, καθώς και οι ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων ενδιαφερομένων του ιατρικού κλάδου. Οι αναλύσεις των δεδομένων έχουν δείξει ότι η βελτίωση της γνώσης και της ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών υγείας στην αντιμετώπιση των θυμάτων ΕΒ είναι ζωτικής σημασίας για τον εντοπισμό και την παροχή επαρκούς φροντίδας στα

¹ World Health Organization. 2019. «The Health System Response to Violence against Women in the WHO European Region: A Baseline Assessment» Geneva. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2019-3780-43539-61155>

² Miller, Elizabeth και Brigid McCaw. 2019. « Intimate Partner Violence ». The New England Journal of Medicine (380): 850-857. DOI: [10.1056/NEJMr1807166](https://doi.org/10.1056/NEJMr1807166)

³ Council of Europe. 2018. ' [Gender Equality Strategy 2018-2023](#) '. Strasbourg.

⁴ World Health Organization. 2013. ' [Addressing Violence against Women in Health and Multisectoral Policies: A Global Status Report](#) '. Web Annexes. Geneva.

⁵ Hooker, Leesa, Rhonda Small, and Angela Taft. 2016. 'Understanding Sustained Domestic Violence Identification in Maternal and Child Health Nurse Care: Process Evaluation from a 2-Year Follow-up of the MOVE Trial'. Journal of Advanced Nursing 72(3):533-44. DOI: [10.1111/lanv.12851](https://doi.org/10.1111/lanv.12851).

⁶ European Union Agency for Fundamental Rights. 2015. ' [Violence against Women: An EU Wide Survey: Main Results](#) '. Luxembourg.

θύματα. Στις συνεντεύξεις αναφέρθηκε επίσης ότι οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι διαδραστικές και διεπιστημονικές, να εστιάζουν σε πρακτικές δεξιότητες και να είναι ειδικές για κάθε ενδιαφερόμενο μέρος. Με βάση τις αναλύσεις αναγκών σχεδιάστηκε το πρόγραμμα σπουδών VIPROM.

Ο πρωταρχικός στόχος αυτού του σύντομου εκπαιδευτικού εγχειριδίου VIPROM είναι να παρέχει στους εκπαιδευτές όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται για να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση των διδακτικών εργαλείων VIPROM και να εξοικειωθούν με τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους, προκειμένου να οργανώσουν εκπαιδευτικά μαθήματα προσαρμοσμένα στον ιατρικό τομέα και να επιτύχουν τους κοινούς στόχους που αναπτύχθηκαν ως μέρος του έργου VIPROM. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες-εταίρους με συγκρίσιμο τρόπο, ώστε να διευκολύνεται η συγκρίσιμη αξιολόγηση της κατάρτισης. Οι εκπαιδευτές σε εθνικό επίπεδο θα εξοικειωθούν με τις διδακτικές έννοιες των προγραμμάτων σπουδών μας καθώς και με το σχετικό υλικό για κάθε ομάδα ενδιαφερομένων.

Οι εκπαιδευτές που εκπαιδεύτηκαν στο πλαίσιο του έργου VIPROM θα εφαρμόσουν πιλοτικά τα προγράμματα σπουδών μας σε κάθε μία από τις χώρες-εταίρους και θα λειτουργήσουν ως ειδικά κέντρα ικανοτήτων και ηγέτες στα προγράμματα σπουδών για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας, πέρα από τη διάρκεια του έργου. Αυτό θα επιτρέψει σε κάθε χώρα-εταίρο να επωφεληθεί από την ίδια συνεκτική και αποτελεσματική κατάρτιση στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας και να αναπτύξει ισοδύναμες δεξιότητες και τεχνογνωσία.

1.2 Τι μπορείτε να βρείτε στο εγχειρίδιο;

Στο παρόν εγχειρίδιο, οι εκπαιδευτές μπορούν να βρουν περίληψη του διαθέσιμου περιεχομένου κατάρτισης στην ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατάρτισης για την ενδοοικογενειακή βία (<https://training.improdova.eu/el/training-modules-for-the-health-sector-el/>). Η περίληψη αυτή συμπληρώνεται από διδακτικές πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης του εκπαιδευτικού υλικού VIPROM. Όλα τα υλικά έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση από εθνικές ομάδες εστίασης εμπειρογνομώνων σε κάθε συμμετέχουσα χώρα. Αυτό θα εξασφαλίσει περαιτέρω βελτιστοποίηση και θα προσαρμόσει το περιεχόμενο ακόμη καλύτερα στις πρακτικές ανάγκες του ιατρικού τομέα. Όλο το περιεχόμενο προσαρμόστηκε στο εθνικό πλαίσιο και μεταφράστηκε στις 5 εθνικές γλώσσες (γερμανικά, σουηδικά, ελληνικά, ιταλικά και υιοθετήθηκε στο αυστριακό πλαίσιο) και συμπεριλήφθηκε στην πλατφόρμα κατάρτισης για τη διευκόλυνση της εθνικής υιοθέτησης των προγραμμάτων σπουδών και της ευρείας διάδοσης. Το εγχειρίδιο παρουσιάζει συνοπτικά μια εισαγωγή της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Κατάρτισης για την Ενδοοικογενειακή Βία⁷ στον τομέα της υγείας και το περιεχόμενό της ([Κεφάλαιο 2](#)), ακολουθούμενη από μια εισαγωγή του εκπαιδευτικού προγράμματος VIPROM, πληροφορίες σχετικά με το γιατί είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις στην κατάρτιση, καθώς και ένα κεφάλαιο για την απόκτηση βασικών διαπολιτισμικών ικανοτήτων ([Κεφάλαιο 3](#)). Στη συνέχεια, προχωρά με την εισαγωγή ενός πλαισίου που θα επιτρέψει στους εκπαιδευτές να δημιουργήσουν ένα ασφαλές περιβάλλον κατάρτισης για τους εκπαιδευόμενους, να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευτές να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες και να εισαγάγουν διαδραστικά εργαλεία κατάρτισης ([κεφάλαιο 4](#)). Στο [κεφάλαιο 5](#), οι εκπαιδευτές θα

⁷ European Training Platform for DV, <https://training.improdov> <https://training.improdova.eu/el/training-modules-for-the-health-sector-el/>, accessed 09.04.2024

εξοικειωθούν με ορισμένες σημαντικές τεχνικές διδασκαλίας που χρησιμοποιούνται στο VIPROM, καθώς και τη σημασία τους. [Το κεφάλαιο 6](#) υπογραμμίζει γιατί είναι σημαντικό να χρησιμοποιήσουμε εθνικές προσαρμογές του υλικού μας ενώ το τελευταίο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην καλύτερη κατανόηση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της επιτυχίας των μαθημάτων κατάρτισης ([κεφάλαιο 7](#)).

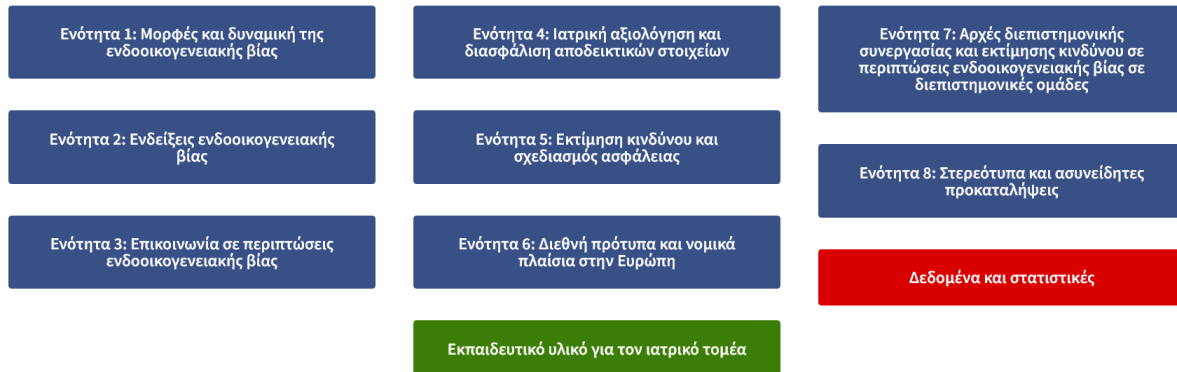
Εκτός από τις γνώσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία εκπαιδευτικών μαθημάτων VIPROM, αυτό το εγχειρίδιο επισημαίνει επίσης τις σημαντικές λεπτές δεξιότητες που είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη κατά την εκπαίδευση διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία. Αυτές οι δεξιότητες περιλαμβάνουν την ικανότητα ακρόασης, την παροχή επικοινωνιακής ανατροφοδότησης, τη συνεκτίμηση των πιθανών προκαταλήψεων και τραυμάτων των συμμετεχόντων, τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα, τη γνώση και την ευαισθησία στα υπάρχοντα στερεότυπα και την ικανότητα αυτοανάλυσης. Βοηθά δηλαδή τους εκπαιδευτές να αναγνωρίζουν τις δικές τους προκαταλήψεις και τραύματα, προκειμένου να προετοιμαστούν για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, φροντίζοντας τόσο τους συμμετέχοντες όσο και τον εαυτό τους.

1.3 Βασικά συμπεράσματα

- Η βιώσιμη εφαρμογή και η οργανωτική εδραίωση εξειδικευμένης κατάρτισης ή τυποποιημένων διαγνωστικών εξετάσεων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση στον ιατρικό τομέα.
- Το έργο VIPROM αναπτύσσει και εφαρμόζει προσαρμοσμένα προγράμματα κατάρτισης για τον ιατρικό τομέα, με σκοπό τη βελτίωση της υποστήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.
- Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ενσωματωμένης μεταφοράς γνώσης, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ανάγκες των ιατρικών φορέων και ιδρυμάτων.
- Η κατανόηση των αναγκών των τοπικών επαγγελματιών υγείας και των διαρθρωτικών εμποδίων / παραγόντων διευκόλυνσης είναι απαραίτητη για την περαιτέρω εφαρμογή της κατάρτισης για την ενδοοικογενειακή βία.
- Το εγχειρίδιο παρουσιάζει την Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Κατάρτισης για την Ενδοοικογενειακή Βία <https://training.improdova.eu/el/training-modules-for-the-health-sector-el/> στην υγειονομική περίθαλψη και το περιεχόμενό της, χρησιμεύοντας ως οδηγός για τα μαθήματα κατάρτισης VIPROM.

2. Παρουσίαση της εκπαιδευτικής πλατφόρμας VIPROM

2.1 Επισκόπηση των ενότητων

Η πλατφόρμα κατάρτισης παρέχει στους εκπαιδευτές εκπαιδευτικό υλικό και περιεχόμενο σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, εξοπλίζοντας τους χρήστες με τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη διδασκαλία των διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων (νοσηλευτές, μαίες, ιατροί, οδοντίατροι και φοιτητές ιατρικής και οδοντιατρικής). **Αποτελείται από μια αρθρωτή δομή με 9 ενότητες και ένα ξεχωριστό τμήμα για εκπαιδευτές, στρωματοποιημένο ανά διδακτικό εργαλείο** (π.χ. μελέτες περιπτώσεων, βίντεο). Όλες οι ενότητες είναι αλληλένδετες. Η πλατφόρμα είναι ένα ζωντανό έγγραφο και πρέπει να επικαιροποιείται σε τακτική βάση. **Όλα τα υλικά βασίζονται σε ερευνητικά δεδομένα και υποστηρίζονται από βιβλιογραφικές παραπομπές.** Το περιεχόμενο έχει εξεταστεί από εμπειρογνώμονες ενδοοικογενειακής βίας από κάθε χώρα-εταίρο του VIPROM. Δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην εξειδίκευση των ενδιαφερόμενων μερών: Γυναικολογία / Μαιευτική, Χειρουργική: Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών, Παιδιατρική και Οδοντιατρική. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στη συμπερίληψη του οδοντιατρικού τομέα στην εκπαίδευσή μας, καθώς αυτή η ομάδα ενδιαφερομένων συνήθως παραβλεπόταν στα μέχρι τώρα ισχύοντα προγράμματα κατάρτισης. Για το λόγο αυτό, αρκετό νέο υλικό σχεδιάστηκε ειδικά για τη συγκεκριμένη ομάδα ενδιαφερομένων.

Ακολουθούν οι ενότητες που διατίθενται στην εκπαιδευτική πλατφόρμα VIPROM:

- [Ενότητα 1: Μορφές και δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Ενότητα 2: Ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Ενότητα 3: Επικοινωνία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Ενότητα 4: Ιατρική αξιολόγηση και εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων](#)
- [Ενότητα 5: Εκτίμηση κινδύνου και σχεδιασμός ασφάλειας](#)
- [Ενότητα 6: Διεθνή πρότυπα και νομικά πλαίσια στην Ευρώπη](#)
- [Ενότητα 7: Διοργανωτική συνεργασία και εκτίμηση κινδύνου σε πολύ-επαγγελματική ομάδα](#)
- [Ενότητα 8: Στερεότυπα και ασυνείδητες προκαταλήψεις](#)
- [Ενότητα: Δεδομένα και στατιστικά στοιχεία](#)

2.1.1. Διαθέσιμο υλικό για εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές

Οι ενότητες 1-8 επιτρέπουν την πρόσβαση σε ενημερωτικά δελτία προσαρμοσμένου περιεχομένου που μπορούν να μεταφορτωθούν, τα οποία συνοψίζουν το κύριο περιεχόμενο κάθε ενότητας, αξιολόγηση γνώσεων που ερευνά την κατανόηση του χρήστη, πολλές εργασίες για αναστοχασμό που είτε χρησιμοποιούνται στην τάξη είτε δίνονται ως εργασίες για το σπίτι ή ομαδική εργασία. Διαδραστικά στοιχεία, όπως σενάρια περιπτώσεων και πρακτικές ασκήσεις, παρέχουν στους χρήστες πρακτικές ευκαιρίες μάθησης, επιτρέποντας στους εκπαιδευόμενους να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους σε πραγματικές καταστάσεις. Παρέχεται επίσης ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό υλικό, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών βίντεο, συμπληρωματικού υλικού ανάγνωσης και άλλων πόρων για εκπαιδευτές. Αυτό διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτές έχουν πρόσβαση σε όλα τα εργαλεία που χρειάζονται για να δημιουργήσουν ελκυστικές και ενημερωτικές εκπαιδευτικές συνεδρίες. Οι πηγές περιεχομένου για κάθε Ενότητα είναι διαθέσιμες στην εκπαιδευτική πλατφόρμα.

Εικόνα από τον Gerd Altmann στο Pixabay

2.2 Ενότητα 1: Μορφές και δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας

Το 2022, σε σχέση με το 2020, ο αριθμός των γυναικών που κατήγγειλαν ενδοοικογενειακή βία στην αστυνομία υπερδιπλασιάστηκε, φτάνοντας σε ποσοστό το 137,6%!

2.2.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 1 παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους ορισμούς και τις μορφές ενδοοικογενειακής βίας (ΕΒ), με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες θυμάτων, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι ηλικιωμένοι ή τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+. Για να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν οι εμπειρίες ατόμων από πολλαπλές περιθωριοποιημένες ομάδες, θα εξηγηθούν επίσης οι πτυχές της ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν το βιολογικό και κοινωνικό φύλο, και η σημασία της διαθεματικότητας. Επιπλέον, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα θύματα και τους δράστες της ΕΒ.

Η Ενότητα 1 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- Σημαντικοί ορισμοί σε σχέση με την ενδοοικογενειακή βία.
- Φύλο και πτυχές φύλου στην ενδοοικογενειακή βία
- Μορφές και τύποι ενδοοικογενειακής βίας
- Ειδικές μορφές ενδοοικογενειακής βίας
- Θύματα και δράστες ενδοοικογενειακής βίας

Οι εκπαιδευτές έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά εκπαιδευτικού υλικού, συμπεριλαμβανομένων βίντεο, περιπτώσιολογικών μελετών και ενημερωτικών δελτίων σχετικά με την ιατρική αξιολόγηση και την ασφάλεια. Αυτά μπορείτε να τα βρείτε εδώ.

2.2.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **είναι εξοικειωμένοι** με τους ορισμούς της ενδοοικογενειακής βίας, της ενδοσυντροφικής βίας και της έμφυλης βίας.
- **κατανοούν** τη συνάφεια των πτυχών βιολογικού / κοινωνικού φύλου και της διαθεματικότητας, ώστε να μπορούν να διαφοροποιήσουν μεταξύ διαφόρων τύπων ενδοοικογενειακής βίας και να εντοπίζουν περιθωριοποιημένα άτομα.
- **αναγνωρίζουν** την πολύπλευρη φύση της ενδοοικογενειακής βίας, τις πιο κοινές μορφές της και τους ειδικούς τύπους της.
- **κατανοούν** τη συμπεριφορά των θυμάτων και τη σχεσιακή δυναμική στον κύκλο της βίας.
- **αναγνωρίζουν** ποια είναι τα θύματα της ΕΒ, ποιοι οι δράστες και τι τους οδηγεί στην ΕΒ.

Εικόνα από [macrovector](#) στο [Freepik](#)

2.3 Ενότητα 2: Ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας

Ως επαγγελματίας υγείας, θα είστε η πρώτη και μοναδική επαφή για πολλά θύματα.

2.3.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 2 παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αναγνώρισης των θυμάτων ΕΒ στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και τις σχετικές προκλήσεις και τον αντίκτυπο της ΕΒ στα θύματα. Περιγράφεται ο σωματικός και ψυχολογικός αντίκτυπος της ΕΒ, συμπεριλαμβανομένου του αντίκτυπου στα παιδιά. Παρουσιάζονται περιθωριοποιημένες ομάδες θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της βίας, π.χ. κατά ανδρών και ηλικιωμένων. Επιπλέον, σε ένα Παράρτημα θα παρουσιαστεί ο ρόλος και ο αντίκτυπος για όσους είναι μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας.

Οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας θα βρουν εξειδικευμένες ενδείξεις για την αναγνώριση και την υποστήριξη των θυμάτων, με έμφαση στη Γυναικολογία/Μαιευτική, στο Τμήμα Επείγοντων Περιστατικών (Χειρουργική), στην Παιδιατρική και την Οδοντιατρική.

Η ενότητα 2 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- Σημάδια ανθυγιεινών σχέσεων
- Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι επαγγελματίες υγείας στον εντοπισμό της ενδοοικογενειακής βίας
- Επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας
- Ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας

Οι εκπαιδευτές θα βρουν μια σειρά από εκπαιδευτικό υλικό, συμπεριλαμβανομένων βίντεο, περιπτώσιολογικών μελετών και ενημερωτικών δελτίων σχετικά με την ιατρική αξιολόγηση και διασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων εδώ.

2.3.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **κατανοούν** τις πολύπλευρες συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας στα θύματα, τις οικογένειες και τις κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των σωματικών, ψυχολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων.

- **έχουν τις δεξιότητες** για να εντοπίζουν πιθανές ενδείξεις και «κόκκινες σημαίες» - χρησιμοποιώντας συμπεριφορικούς, σωματικούς και συναισθηματικούς δείκτες
- **αναγνωρίζουν τις συναισθηματικές και ψυχολογικές** επιπτώσεις της μαρτυρίας ενδοοικογενειακής βίας, ιδίως στα παιδιά, και θα κατανοούν τη σημασία της δημιουργίας ασφαλούς περιβάλλοντος για όλα τα μέλη της οικογένειας.
- **αναγνωρίζουν τις ενδείξεις ενδοοικογενειακής βίας γενικά & ειδικά** στη Γυναικολογία/Μαιευτική, στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (Χειρουργική), την Παιδιατρική και την Οδοντιατρική.

2.4 Ενότητα 3: Επικοινωνία σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας

"Ποτέ μην υποθέτετε και πάντα να ρωτάτε!"⁸

2.4.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 3 εμβαθύνει στις διάφορες πτυχές της επικοινωνίας κατά την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας. Οι επαγγελματίες υγείας θα βρουν σε αυτή την ενότητα εξειδικευμένες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο επικοινωνίας με τα θύματα, με έμφαση στη Γυναικολογία/Μαιευτική, το Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (Χειρουργική), την Παιδιατρική και την Οδοντιατρική.

Ξεκινώντας με πιθανά εμπόδια στην αποκάλυψη, οι επαγγελματίες του ιατρικού τομέα μπορούν να ευαισθητοποιηθούν στις

διάφορες προκλήσεις που καθιστούν δύσκολο για τα θύματα ΕΒ να συζητήσουν ανοιχτά την κατάσταση τους. Οι επαγγελματίες του ιατρικού τομέα μπορούν να μάθουν περισσότερα σχετικά με τις αρχές των στρατηγικών επικοινωνίας (π.χ. ανοιχτές ερωτήσεις, ομαλοποίηση της κατάστασης, υποβολή άμεσων ερωτήσεων), συμπεριλαμβανομένης της ενημερωμένης για το τραύμα φροντίδας, της φροντίδας με επίκεντρο τον ασθενή και της ευαίσθητης ως προς το φύλο γλώσσας. Το κύριο μέρος της ενότητας αποτελείται από πρακτικά παραδείγματα ερωτήσεων διαλογής («Καλές φράσεις για να χρησιμοποιείτε» – «Μην χρησιμοποιείτε»), απαντήσεις σε ενδεχόμενη αποκάλυψη («Καλές για χρήση φράσεις – Μην χρησιμοποιείτε») και περαιτέρω πτυχές επικοινωνίας. Εδώ, η ενότητα προσφέρει ένα ευρύ φάσμα παραδειγμάτων φράσεων που μπορούν να συμπεριλάβουν οι εκπαιδευτές στην πρακτική τους. Επιπλέον, σε αυτή την ενότητα, το Ιρλανδικό Κολλέγιο Γενικών Ιατρών⁹ προσφέρει χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να εκπαιδεύονται στη σωστή παραπομπή σε εξειδικευμένες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων συγκεκριμένων καλών παραπομπών, ακόμη και αν ο ασθενής δεν «χρειάζεται» περαιτέρω υποστήριξη.

Η ενότητα 3 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- [Κατανόηση της πολυπλοκότητας που σχετίζεται με την αποκάλυψη της ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών επικοινωνίας.](#)
- [Δημιουργία κατάλληλων απαντήσεων σε ασθενείς που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία.](#)

Οι εκπαιδευτές έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά εκπαιδευτικών υλικών, συμπεριλαμβανομένων βίντεο, περιπτώσιολογικών μελετών και ενημερωτικών δελτίων, σχετικά με την ιατρική αξιολόγηση και την ασφάλεια. Αυτά μπορείτε να τα βρείτε [εδώ](#).

⁸ The Royal Australian College of General Practitioners (RACGP) <https://www.racgp.org.au/>

⁹ Kenny, N., ní Riain, A. et. al. (2022). Domestic Violence and Abuse – a Guide for General Practitioners. The Irish College of General Practitioners (ICGP) <https://www.drugsandalcohol.ie/36284/1/ICGP-Domestic-Violence-QRG-Summary.pdf>

2.4.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **αναγνωρίζουν** τους φραγμούς στην αποκάλυψη της ΕΒ.
- **κατέχουν γνώσεις** σχετικά με τις τεχνικές συνομιλίας με επίκεντρο τον ασθενή, που μπορούν να βοηθήσουν στην αποκάλυψη της ενδοοικογενειακής βίας.
- **γνωρίζουν** σχετικά με την επικοινωνία με θύματα ΕΒ, μετά την αποκάλυψη.
- **κατέχουν** συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τη Γυναικολογία/Μαιευτική, το Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών (Χειρουργική), την Παιδιατρική και την Οδοντιατρική.

2.5 Ενότητα 4: Ιατρική αξιολόγηση και εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων

Οι επαγγελματίες υγείας είναι συχνά οι πρώτοι ή οι μόνοι επαγγελματίες που αλληλεπιδρούν με άτομα που υφίστανται ενδοοικογενειακή βία. Έχουν ιδιαίτερη ευθύνη και μια πολύτιμη ευκαιρία να παρέμβουν.

2.5.1 Σύνοψη περιγραφή

Η ενότητα 4 παρέχει μια επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο πρέπει να τεκμηριώνονται οι αναφερόμενες ή οι πιθανολογούμενες περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, ο τρόπος με τον οποίο οι ιατρικές εξετάσεις θα διεξάγονται με σεβασμό, καθώς και οι σχετικές νομικές και δεοντολογικές πτυχές. Καλύπτει γενικές νομικές διαδικασίες και τρόπους συλλογής αποδεικτικών στοιχείων με σεβασμό, αρχές σαφούς τεκμηρίωσης, κατευθυντήριες γραμμές περιγραφής τραυματισμών, κατάλληλες τεχνικές φωτογράφισης, παρατήρηση της συμπεριφοράς των ασθενών και πρωτόκολλα παρακολούθησης. Δίνει έμφαση στην άνεση και το σεβασμό της εχεμύθειας για τους ασθενείς, διασφαλίζοντας παράλληλα ακριβή και νομικά αποδεκτή τεκμηρίωση, ενώ περιλαμβάνει και εξατομικευμένες πληροφορίες για τη Γυναικολογία/Μαιευτική, το Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών/Χειρουργική, την Παιδιατρική και την Οδοντιατρική.

Η ενότητα 4 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- Ιατρική αξιολόγηση και τεκμηρίωση.
- Συγκατάθεση και εμπιστευτικότητα .
- Τρόποι τεκμηρίωσης και εξασφάλισης αποδεικτικών στοιχείων: φωτογραφία
- Τρόποι τεκμηρίωσης και εξασφάλισης αποδεικτικών στοιχείων: δείγματα
- Τρόποι τεκμηρίωσης και εξασφάλισης αποδεικτικών στοιχείων: Ιατροδικαστική τεκμηρίωση
- Εξιτήριο και μετά-παρακολούθηση (follow-up)

Οι εκπαιδευτές έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά εκπαιδευτικών υλικών, συμπεριλαμβανομένων βίντεο, περιπτώσιολογικών μελετών και ενημερωτικών δελτίων σχετικά με την ιατρική αξιολόγηση και την ασφάλεια. Αυτά μπορείτε να τα βρείτε εδώ.

2.5.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **γνωρίζουν** τις νομικές πτυχές της τεκμηρίωσης και της διασφάλισης των αποδεικτικών στοιχείων.
- **κατανοούν** τις σημαντικές πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη μετά την αποκάλυψη ενδοοικογενειακής βίας.
- **μπορούν να διεξάγουν** διεξοδικές φυσικές αξιολογήσεις των θυμάτων.
- **είναι σε θέση να χρησιμοποιούν** κατάλληλες τεχνικές για τη φωτογράφιση τραυματισμών.
- **συλλέγουν** και διατηρούν δείγματα/αποδεικτικά στοιχεία.
- **μπορούν να εφαρμόζουν** κατάλληλες διαδικασίες εξιτηρίου και παρακολούθησης των θυμάτων.

2.6 Ενότητα 5: Εκτίμηση κινδύνου και σχεδιασμός ασφάλειας

«Οι δικηγόροι είπαν ότι απλά δεν υπήρχαν αρκετά στοιχεία στα ιατρικά αρχεία μου. Τίποτα που να υποδηλώνει ότι ο πρώην μου έφταιγε για τους τραυματισμούς μου. Ήμουν τόσο απογοητευμένη. Νόμιζα ότι ο γιατρός μου είχε γράψει όλα όσα είπα».

2.6.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 5 παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους γενικούς και ειδικούς παράγοντες κινδύνου για ενδοοικογενειακή βία (ΕΒ), οι οποίοι είναι ζωτικής σημασίας για την αναγνώριση και πρόληψη της, μεταξύ των ασθενών στον ιατρικό τομέα. Αυτή η ενότητα περιέχει επίσης πτυχές βιολογικού και κοινωνικού φύλου που είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διεξαγωγή εκτίμησης κινδύνου και σχεδιασμού ασφάλειας. Συμπεριλαμβάνεται επίσης στοιχεία για τη διαδικασία επικοινωνίας σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας και εκτίμησης κινδύνου, με έμφαση στο προσωπικό που εργάζεται στη Γυναικολογία/Μαιευτική, τη Χειρουργική /Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών, την Παιδιατρική και την Οδοντιατρική. Οι επαγγελματίες υγείας δεν υποχρεούνται απαραίτητα να πραγματοποιούν οι ίδιοι την εκτίμηση κινδύνου ή τον σχεδιασμό ασφάλειας, αλλά θα πρέπει να έχουν γνώση της συνολικής διαδικασίας για να παρέχουν στον ασθενή επαρκείς πληροφορίες και υποστήριξη.

Η ενότητα 5 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- Εκτίμηση κινδύνου
- Σχεδιασμός ασφάλειας
- Παράγοντες κινδύνου για ΕΒ
- Διαστάσεις βιολογικού και κοινωνικού φύλου στην εκτίμηση κινδύνου ΕΒ
- Επικοινωνία μέτρων ασφαλείας και εκτίμησης κινδύνου

Οι εκπαιδευτές έχουν στη διάθεσή τους μια σειρά εκπαιδευτικών υλικών, συμπεριλαμβανομένων βίντεο, περιπτώσιολογικών μελετών και ενημερωτικών δελτίων σχετικά με την ιατρική αξιολόγηση και την ασφάλεια. Αυτά μπορούν να βρεθούν εδώ.

2.6.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **κατανοούν** τον τρόπο διεξαγωγής ολοκληρωμένων εκτιμήσεων κινδύνου.
- **Αναγνωρίζουν τη δυναμική** του βιολογικού και κοινωνικού φύλου στην εκτίμηση κινδύνου ΕΒ.
- **κατανοούν και αναπτύσσουν** στρατηγικές σχεδιασμού ασφάλειας για την υποστήριξη των θυμάτων.
- **Έχουν** επίγνωση των διαφόρων τύπων και επιπέδων κινδύνων στην αντιμετώπιση ασθενών που εκτίθενται σε βία.

2.7. Ενότητα 6: Διεθνή πρότυπα και νομικά πλαίσια στην Ευρώπη

«Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ): το πιο μεταφρασμένο έγγραφο στον κόσμο»¹⁰

2.7.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 6 επικεντρώνεται στα διεθνή πλαίσια σχετικά με την ΕΒ, όπως:

- [Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου \(ΟΔΔΑ\)](#)
- [Διακήρυξη και Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου](#)
- [Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών \(CEDAW\)](#)
- [Δήλωση για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών \(DEVAW\)](#)
- [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(CRC\)](#)
- [Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία \(CRPD\)](#)
- [Σύμβαση του 1951 για τους πρόσφυγες](#)
- [Ψηφίσματα του ΟΗΕ](#)
- [Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης \(ΣΒΑ\) των Ηνωμένων Εθνών](#)
- [Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου \(ΕΣΔΑ\)](#)
- [Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο \(Σύμβαση της Βουδαπέστης\)](#)
- [Σύμβαση για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση \(σύμβαση του Λανθαρότε\)](#)
- [Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων](#)
- [Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου \(16/09/2021\)](#)

Οι εκπαιδευτές μπορούν να βρουν μια σειρά από εκπαιδευτικά υλικά [εδώ](#).

2.7.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **κατανοούν** τι είδους διεθνή πρότυπα και νομικά πλαίσια υπάρχουν στην Ευρώπη.
- **είναι εξοικειωμένοι** με τους διεθνείς οργανισμούς που παρακολουθούν ενεργά και υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- **κατανοούν** το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα ανθρωπίνια δικαιώματα, την ενδοοικογενειακή βία, τα δικαιώματα των παιδιών, τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο.
- **κατανοούν** τον σκοπό της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης
- **γνωρίζουν** τα νομικά πλαίσια σε άλλες χώρες.

¹⁰United Nations <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

2.8 Ενότητα 7: Διοργανωτική συνεργασία και εκτίμηση κινδύνου σε πολύ-επαγγελματικές ομάδες

«Η εκτίμηση κινδύνου αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας».¹¹

2.8.1 Σύντομη περιγραφή

Η Ενότητα 7 περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι – αστυνομία, νομικός τομέας, κοινωνικός τομέας και ιατρικός τομέας – συνεργάζονται σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και τις σχετικές προκλήσεις και ευκαιρίες όταν συνεργάζονται καλά. Παρουσιάζονται παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών για να καταδειχθεί ότι η εκτίμηση κινδύνου λειτουργεί καλύτερα σε πολύ-επαγγελματικές και διεπιστημονικές ομάδες. Τέλος, παρουσιάζονται οι ποινικές διαδικασίες σε υποθέσεις ΕΒ και τα διάφορα βασικά βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για να διασφαλιστεί μια διεξοδική και δίκαιη αντιμετώπιση. Καθώς οι ποινικές διαδικασίες ποικίλλουν σε εθνικό επίπεδο, οι σχετικές διαδικασίες σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, όπως εφαρμόζονται στην Αυστρία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Πορτογαλία, την Ισπανία και τη Σουηδία, παρουσιάζονται αναλυτικά.

Η ενότητα 7 επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

- [Διεπαγγελματική συνεργασία](#)
- [Εκτίμηση κινδύνου](#), και [Εκτίμηση κινδύνου ΕΒ σε περιόδους καταστροφών](#)
- [Συνεργασία μεταξύ οργανισμών με έμφαση στον τομέα της υγείας](#)
- [Ποινικές διαδικασίες σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας](#) και [εθνικές ποινικές διαδικασίες](#)

Οι εκπαιδευτές μπορούν να βρουν εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με την Ενότητα 7 [εδώ](#).

2.8.2 Βασικά συμπεράσματα

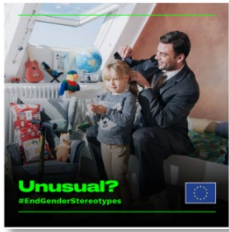
Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **κατανοούν** τον τρόπο με τον οποίο εργάζονται οι ανταποκριτές πρώτης γραμμής, με ιδιαίτερη έμφαση στον ιατρικό τομέα, και τις πολύπλευρες προκλήσεις σε περιόδους κρίσεων, όπως η πανδημία COVID-19.

¹¹Kropp, P. R. (2004). Some Questions Regarding Spousal Assault Risk Assessment. *Violence Against Women*, 10(6), 676–697. <https://doi.org/10.1177/1077801204265019>

- **αναγνωρίζουν** τον ρόλο της δι-επαγγελματικής συνεργασίας στον τομέα της υγείας και το λόγο που η συνεργασία σε πολύ-επαγγελματικές ομάδες είναι πιο επιτυχημένη για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.
- **κατέχουν** γνώσεις σχετικά με τις ποινικές διαδικασίες εν γένει και τις διαφορές μεταξύ των χωρών.

•

Πηγές: https://end-gender-stereotypes.campaign.europa.eu/index_en

2.9 Ενότητα 8: Στερεότυπα και ασυνείδητες προκαταλήψεις

Είναι σημαντικό να ενισχυθεί η αυτογνωσία, να αναγνωριστούν οι επιβλαβείς στάσεις και συμπεριφορές και να επισημανθούν οι ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις αυτών των φαινομένων.

2.9.1 Σύντομη περιγραφή

Η ενότητα 8 παρουσιάζει την επίδραση των στερεοτύπων και των ασυνείδητων προκαταλήψεων στις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές μας, στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Αυτή η ενότητα στοχεύει να παρέχει τις γνώσεις και τα εργαλεία που απαιτούνται για την αμφισβήτηση των στερεοτύπων και την αντιμετώπιση των ασυνείδητων προκαταλήψεων. Η αξιολόγηση και η αντιμετώπιση αυτών των προκαταλήψεων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς οι προκαταλήψεις μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και ερμηνεύουμε τις καταστάσεις. Ως εκ τούτου, μπορεί να οδηγήσουν σε άδικες κρίσεις και παρανοήσεις σχετικά με τα θύματα και τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας, αλλά και να δαιωνίσουν ακούσια την ενοχοποίηση των θυμάτων ή να ελαχιστοποιήσουν τη σοβαρότητα της κακοποίησης. Επιπλέον, η Ενότητα 8 παρουσιάζει σημαντικά θέματα, όπως οι έμφυλες νόρμες και οι κοινωνικές προσδοκίες, καθώς και η απεικόνιση των γυναικών στα μέσα ενημέρωσης και ο αντίκτυπός της. Αυτή η Ενότητα έχει σχεδιαστεί ως μέρος αυτοδιδασκαλίας, ωστόσο σχετικό περιεχόμενο θα παρουσιαστεί σε επιλεγμένες περιπτώσεις και σε άλλες Ενότητες.

Η ενότητα 8 επικεντρώνεται στα ακόλουθα στοιχεία:

- Σημαντικοί ορισμοί
- Προέλευση και εκδηλώσεις των προκαταλήψεων
- Προκαταλήψεις στο πλαίσιο της ΕΒ και οι συνέπειές τους
- Στρατηγικές κατά των προκαταλήψεων και τρόποι αντιμετώπισης των προσωπικών προκαταλήψεων

2.9.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

- **κατανοούν** την προέλευση και τους παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ασυνείδητων προκαταλήψεων και στερεοτύπων, και τον αντίκτυπό τους στη λήψη αποφάσεων και τη συμπεριφορά.
- **μπορούν να καθορίζουν** βασικούς όρους που σχετίζονται με ασυνείδητες προκαταλήψεις και στερεότυπα.

- **αναγνωρίζουν** και αναλύουν περιπτώσεις ασυνείδητης προκατάληψης σε καθημερινές καταστάσεις και, ιδιαίτερα, στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.
- **συμμετέχουν** σε προσωπικό αναστοχασμό για να εντοπίζουν προσωπικές ασυνείδητες συμπεριφορές και να αναπτύσσουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση ευαίσθητων καταστάσεων στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.
- **έχουν την ικανότητα** να δημιουργήσουν συνδέσεις μεταξύ των ασυνείδητων προτύπων σκέψης και των εννοιών της διαφορετικότητας και της συμπερίληψης.

2.10 Δεδομένα και στατιστικές

Ο προσδιορισμός του οικονομικού κόστους της έμφυλης βίας συμβάλλει στην καλύτερα τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και στηρίζει την ανάπτυξη πολιτικών.

2.10.1 Επισκόπηση του περιεχομένου

Πίνακας 2: Ετήσιος αριθμός γυναικών (18 ετών και άνω) θυμάτων γυναικοκτονίας στα πλαίσια του νόμου περί ενδοοικογενειακής βίας ως ποσοστό γυναικών θυμάτων ανθρωποκτονίας (2010-2022, ΕΛΑΣ.)

Έτος	Γυναικοκτονίες στα πλαίσια της ενδοοικογενειακής βίας	Ανθρωποκτονίες με θύμα γυναίκα	% Γυναικοκτονιών στο σύνολο των γυναικών θυμάτων ανθρωποκτονίας
2022	24	45	53,3%
2021	23	33	69,7%
2020	8	18	44,4%
2019	8	19	42,1%
2018	13	29	44,8%
2017	7	23	30,4%
2016	13	26	50%
2015	11	30	36,7%
2014	12	27	44,4%
2013	13	52	25%
2012	6	40	15%
2011	12	31	38,7%
2010	11	33	33,3%

Η ενότητα για τα ερευνητικά και στατιστικά δεδομένα παρέχει βασικές πληροφορίες στους εκπαιδευτές για να κατανοήσουν τον αντίκτυπο της ενδοοικογενειακής βίας σε κοινωνικό και ατομικό επίπεδο, καθώς και το σχετικό κόστος.

Το εθνικό μέρος παρουσιάζει πληροφορίες σχετικά με στατιστικά στοιχεία όπως, π.χ. επικράτηση, ηλικιακή κατανομή της ενδοοικογενειακής βίας, και αριθμός θανάτων, θυματολογικές έρευνες και κόστος ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, παρουσιάζονται στοιχεία για τη βία στο Διαδίκτυο με θύματα γυναίκες, τον τομέα της Δικαιοσύνης, τους τρόπους υποστήριξης των θυμάτων αλλά και

πληροφορίες από το Παρατηρητήριο Ισότητας των Φύλων σχετικά με τις διαδικασίες των μεταναστών/μεταναστριών θυμάτων ΕΒ .

Αυτή η ενότητα επικεντρώνεται στα ακόλουθα στοιχεία:

- [Δεδομένα επιπολασμού και θυματολογικές έρευνες](#) για την ενδοοικογενειακή βία
- [Κόστος ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Ηλικιακή κατανομή της ενδοοικογενειακής βίας](#)
- [Αριθμός θανάτων](#)

2.10.2 Βασικά συμπεράσματα

Στο τέλος της ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι θα:

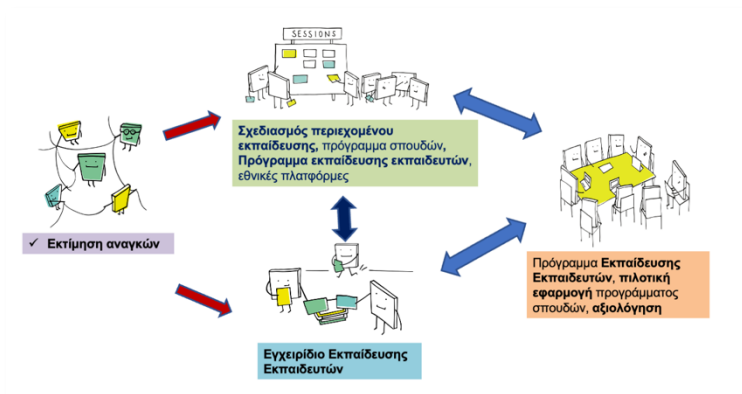
- **κατέχουν** γνώσεις σχετικά με στατιστικά δεδομένα για την ενδοοικογενειακή βία και θα είναι σε θέση να κατανοούν καλύτερα τον κοινωνικό και ατομικό αντίκτυπό τους.
- **αναγνωρίζουν** ότι η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να σκοτώσει το θύμα.

3. Ειδικά προγράμματα σπουδών VIPROM για την ενδοοικογενειακή βία

3.1 Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών VIPROM EB σχεδιασμένα ειδικά για ομάδες ενδιαφερομένων

3.1.1 Σχεδιασμός εκπαιδευτικών εργαλείων και υλικών για EB

Ο στόχος του ευρωπαϊκού έργου VIPROM είναι η **ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σπουδών για την ενδοοικογενειακή βία (EB)**, προσαρμοσμένων σε διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων του ιατρικού τομέα (φοιτητές, νοσηλευτές, μαίες, ιατρούς, οδοντίατρους). Τα στοιχεία από το ΠΕ2 (WP2) ([υπαρχόντων προγραμμάτων κατάρτισης](#) σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και [έρευνα εκτίμησης αναγκών](#)) χρησιμοποιήθηκαν για το σχεδιασμό εργαλείων και υλικών κατάρτισης τελευταίας τεχνολογίας, τα οποία μπορείτε να βρείτε στην [εκπαιδευτική πλατφόρμα VIPROM](#). Το περιεχόμενο της ενότητας υποβλήθηκε σε αξιολόγηση από ειδικούς και επακόλουθη βελτιστοποίηση.

Αυτό το εκπαιδευτικό περιεχόμενο στη συνέχεια δομήθηκε σε **ένα πρόγραμμα σπουδών προσαρμοσμένο ειδικά για ανταποκριτές πρώτης γραμμής του ιατρικού τομέα**, αρχικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ αργότερα προσαρμόστηκε στα εθνικά πλαίσια, μεταφράστηκε σε 4 [γλώσσες](#) (γερμανικά, ιταλικά, ελληνικά,

σουηδικά) ενώ προσαρμόστηκε στο αυστριακό πλαίσιο. Για να διασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών που διδάσκονται στις χώρες-εταίρους και να ενισχυθεί η βιώσιμη εφαρμογή των εθνικών προγραμμάτων σπουδών, **αναπτύχθηκαν μαθήματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών**.

3.1.2 Μαθήματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών

Στο **σεμινάριο VIPROM European Train-the-Trainer**, έμπειροι εκπαιδευτές από τις χώρες-εταίρους ενημερώνονται για τις **έννοιες και τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιηθούν στα σεμινάρια κατάρτισης**. Αυτοί οι εκπαιδευτές με τη σειρά τους θα **εκπαιδεύσουν τους εθνικούς εκπαιδευτές στις αντίστοιχες χώρες τους**, σχετικά με **τον τρόπο** διδασκαλίας των προγραμμάτων σπουδών VIPROM σε ενδιαφερόμενους του ιατρικού τομέα. Θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε διαδραστικά εργαλεία κατάρτισης, όπως η χρήση προσομοίωσης ασθενών κατά την κατάρτιση, και η δημιουργία ασφαλούς εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, παρά σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Στόχοι του μαθήματος Train-the-Trainer:

Να εφαρμόσει διδακτικές έννοιες για τη διδασκαλία της ενδοοικογενειακής βίας (ΕΒ), συμπεριλαμβανομένων του προσδιορισμού, της τεκμηρίωσης και της επικοινωνίας στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, σε εκπαιδευτές.

Μαθησιακοί στόχοι: Στο τέλος του μαθήματος εκπαιδευτών, οι συμμετέχοντες θα έχουν τις δεξιότητες να:

- **αναγνωρίζουν** τη σημασία της αντιμετώπισης της ΕΒ.
- **αναπτύσσουν** μια στάση και συναισθηματική δέσμευση απέναντι στην αντιμετώπιση της ΕΒ.
- **χρησιμοποιούν** διδακτικά εργαλεία για να δημιουργήσουν το δικό τους πρόγραμμα σπουδών: π.χ. κριτήρια SMART, εποικοδομητική ευθυγράμμιση.
- **διατυπώνουν** επαρκείς μαθησιακούς στόχους για τις χώρες τους.
- **χρησιμοποιούν** την τεχνική κρίσιμου συμβάντος (CIT).
- **δίνουν** εποικοδομητική ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους.
- **δημιουργούν** μια σκηνή προσομοίωσης και να την μεταδίδουν στους εκπαιδευόμενους.
- **αντιλαμβάνονται** τη σημασία της συναισθηματικής ικανότητας και της αυτόφροντίδας.

Όλες οι μορφές κατάρτισης που είναι κατάλληλες για χρήση στην εκπαίδευση ΕΒ μπορούν να βρεθούν στο [Παράρτημα I](#), το σχεδιάγραμμα του μαθήματος European Train-the-Trainer μπορεί να βρεθεί στο [Παράρτημα II](#).

3.1.3 Απαιτήσεις διαπίστευσης

Προκειμένου το πρόγραμμα σπουδών ΕΒ να είναι διαπιστευμένο¹² για τη διδασκαλία φοιτητών ιατρικής, πρέπει να πληροί τα ακόλουθα κριτήρια: α) τεκμηρίωση όλου του εκπαιδευτικού υλικού και αρθρωτή διαμόρφωση του περιεχομένου (εκπαιδευτική πλατφόρμα VIPROM), β) βασική ιδέα της πανεπιστημιακής διδακτικής (μάθημα Train-the-Trainer), γ) προσαρμογή στην ομάδα-στόχο (ανάδειξη εκπαιδευτικού υλικού: Γυναικολογία/Μαιευτική, Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών, Παιδιατρική, Οδοντιατρική), δ) μαθησιακοί στόχοι του/των μαθήματος/ων (εκπαιδευτική πλατφόρμα VIPROM) και ε) σύγχρονη εκπαιδευτική μεθοδολογία (Train-the-Trainer course). Το μέγεθος της ομάδας πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στο περιεχόμενο και τη μορφή διδασκαλίας (8-10 συμμετέχοντες/εκπαιδευτή). Η διάρκεια του μαθήματος πρέπει να είναι τουλάχιστον 12 ώρες, συμπεριλαμβανομένων των ενοτήτων αυτοδιδασκαλίας. Στο τέλος του μαθήματος [απαιτείται αξιολόγηση](#).

3.1.4 Σύντομη περιγραφή του προγράμματος σπουδών VIPROM ΕΒ

Το πρόγραμμα σπουδών VIPROM για την εκπαίδευση των ενδιαφερομένων στον ιατρικό τομέα περιλαμβάνει τουλάχιστον 8 ώρες δια ζώσης εκπαίδευσης σε συνδυασμό με αυτοδιδασκαλία της Ενότητας 8 (Στερεότυπα και προκαταλήψεις). **Θα**

¹²Συνιστάται η διαπίστευση των προγραμμάτων σπουδών για τη διασφάλιση της ποιότητας των επιμέρους προγραμμάτων σπουδών, τα κριτήρια είναι μια σύνοψη της διαπίστευσης των διαφόρων χωρών εταίρων. Θα αποτελέσουν μέρος ενός παραδοτέου το επόμενο έτος.

αποτελείται από 3 ώρες διδασκαλίας βασικού περιεχομένου (στερεότυπα, μορφές EB και αναγνώριση θυμάτων EB), 4 ώρες διδασκαλίας προχωρημένου περιεχομένου (επικοινωνία, τεκμηρίωση και νομικές πτυχές) και 1 ώρα προαιρετικού περιεχομένου που θα επιλεγεί από κάθε εκπαιδευτή (αξιολόγηση κινδύνου, διεθνή πρότυπα/εθνικά πρότυπα, διοργανωτική συνεργασία).

Οι εκπαιδεύσεις πρέπει να γίνονται ως εξής:

- Λίγες ώρες σε πολλές μέρες ή σε μια ολόκληρη ημέρα.

- Σε μικτές ή ομοιογενείς ομάδες.

- Υποχρεωτικό βασικό και προχωρημένο περιεχόμενο.

- Προαιρετικό περιεχόμενο.

Για να διασφαλιστεί η συνέπεια στις αξιολογήσεις μεταξύ των χωρών εταίρων, κάθε εκπαιδευτική συνεδρία πρέπει να καλύπτει παρόμοιο περιεχόμενο και να χρησιμοποιεί συγκρίσιμα εργαλεία και μεθόδους κατάρτισης, τόσο στο βασικό όσο και στο προχωρημένο τμήμα. Αυτή η ευθυγράμμιση θα εισαχθεί και θα συζητηθεί με τους εκπαιδευτές πριν και κατά τη διάρκεια του ευρωπαϊκού προγράμματος κατάρτισης.

3.2 Στερεότυπα και προκαταλήψεις στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας

3.2.1 Γιατί είναι τόσο σημαντική η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα στερεότυπα;

Τα στερεότυπα και οι ασυνείδητες προκαταλήψεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Έρευνες έχουν δείξει ότι ορισμένοι ρόλοι και στερεότυπα πολλαπλασιάζουν ανεπιθύμητες και επιβλαβείς συμπεριφορές ([CETS αριθ. 210, προοίμιο, 43](#)). Μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και ερμηνεύουμε τις καταστάσεις και, ως εκ τούτου, οδηγούν σε άδικες κρίσεις και παρανοήσεις σχετικά με τα θύματα και τους δράστες ([βλέπε: Ενότητα 8 της εκπαιδευτικής πλατφόρμας](#)).

Άρθρο 14 – Εκπαίδευση

«1) Οι εταίροι, όπου αρμόζει, έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να συμπεριλάβουν διδακτικό υλικό σε θέματα όπως η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, οι μη στερεότυποι ρόλοι των φύλων, ο αμοιβαίος σεβασμός, η μη βίαιη επίλυση συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις, η έμφυλη βία κατά των γυναικών και το δικαίωμα στην προσωπική ακεραιότητα, προσαρμοσμένο στην εξελισσόμενη ικανότητα των εκπαιδευομένων, στα επίσημα προγράμματα σπουδών και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.» (CETS αριθ. 210)»

Ως εκ τούτου, η λήψη μέτρων για την υπέρβαση των έμφυλων στερεοτύπων με τη συμπερίληψη του θέματος στο διδακτικό υλικό βασίζεται επίσης στη Σύμβαση της [Κωνσταντινούπολης](#)¹³, σε νομικά δεσμευτικό επίπεδο:

Τα μη αναγνωρισμένα στερεότυπα μπορούν να οδηγήσουν τα θύματα είτε να μην αναγνωρίζονται ως τέτοια, είτε να μην λαμβάνουν επαρκή υποστήριξη. Αυτό, για παράδειγμα, μπορεί να διαπιστωθεί στην περίπτωση [περιθωριοποιημένων ομάδων θυμάτων](#) π.χ. άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο ή άτομα με αναπηρία. Η έλλειψη διαπολιτισμικών ικανοτήτων και τα γλωσσικά εμπόδια μπορούν να οδηγήσουν σε δυσκολίες επικοινωνίας. Όσοι έχουν υποστεί βία μπορεί να αισθάνονται παρεξηγημένοι και μελλοντικά μπορεί να αποφεύγουν τις υπηρεσίες λόγω φόβου διακρίσεων ή άβολων καταστάσεων.

Ειδικά όσον αφορά τους πρόσφυγες, υπάρχουν πολλές προκαταλήψεις σχετικά με τους έμφυλους ρόλους και την έλλειψη γνώσης για την κατάσταση της ζωής τους, για παράδειγμα σχετικά με την περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου. Η ανεπαρκής κατάρτιση των επαγγελματιών και των παρόχων υπηρεσιών σχετικά με την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των θυμάτων με αναπηρία μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ανεπαρκή θεραπεία. Επιπλέον, τα θύματα με αναπηρία αντιμετωπίζουν δυσκολία στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης και σε καταλύματα για τα θύματα με αναπηρία, έλλειψη καλής προσβασιμότητας για σωματικά ανάπηρους, βοηθημάτων επικοινωνίας ή ζώων βοήθειας (διαβάστε περισσότερα σχετικά με αυτό στην Ενότητα 8, «[Προκαταλήψεις στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας και οι συνέπειές τους](#)»).

3.2.2 Γιατί είναι τόσο σημαντικός ο προσωπικός αναστοχασμός;

Εκτός από τα παραπάνω παραδείγματα, ο προβληματισμός σχετικά με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις θα πρέπει ήδη να ξεκινήσει με την αμφισβήτηση της αντίληψης και των υποθέσεων σχετικά με το δικό μας και των άλλων βιολογικό και κοινωνικό φύλο. Για παράδειγμα, η αντίληψη μιας γυναίκας επαγγελματία υγείας μπορεί να επηρεαστεί από το φύλο της (είναι γυναίκα), την κοινωνική αντίληψη του φύλου της (π.χ. πώς βλέπει τον δικό της ρόλο ως γυναίκα) και τη δική της νοοτροπία και προσδοκίες (π.χ. η γυναίκα μπορεί να είναι πολύ επιθετική, επίσης). Η έμφυλη αντίληψη ενέχει τον κίνδυνο να επαναθυματοποιήσει το θύμα, μη θεωρώντας το θύμα αυτόνομο άτομο. Αυτό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα θύματα να μην μοιράζονται όλες τις πληροφορίες που σχετίζονται με την εκτίμηση κινδύνου, επειδή αισθάνονται ότι δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Επιπλέον, ένας επαγγελματίας υγείας μπορεί να μην λάβει σοβαρά υπόψη τις καταγγελίες των ανδρών θυμάτων και μπορεί να υποβαθμίσει το περιστατικό, επειδή στην κοσμοθεωρία αυτού του ανταποκριτή πρώτης γραμμής, είναι σχεδόν αδιανόητο ότι οι άνδρες μπορούν επίσης να γίνουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Συμπερασματικά, η ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης του βιολογικού και κοινωνικού φύλου στα εργαλεία εκτίμησης κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας για τους επαγγελματίες του τομέα υγείας. Περισσότερα σχετικά με το θέμα, "Φύλο και διάσταση φύλου στην εκτίμηση κινδύνου" μπορούν να βρεθούν στην [εκπαιδευτική πλατφόρμα -Ενότητα 5](#).

Στη χειρότερη περίπτωση, οι προκαταλήψεις μπορούν να οδηγήσουν σε αντιστροφή της ενοχής και σε επίρριψη ευθυνών στα θύματα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σύνηθες στην

¹³Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (CETS αριθ. 210): <https://rm.coe.int/168008482e>

περίπτωση σεξουαλικών αδικημάτων. Τα θύματα βιασμού συχνά έρχονται αντιμέτωπα με ακατάλληλες ερωτήσεις από τους επαγγελματίες υγείας, την αστυνομία ή τους δικαστές. Επιπλέον, ο κοινωνικός στιγματισμός έχει τεράστιο αντίκτυπο στη διαδικασία επούλωσης των θυμάτων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει τα θύματα να κατηγορήσουν τον εαυτό τους και, ως εκ τούτου, να επηρεάσουν αρνητικά την ποινική διαδικασία κατά των δραστών. Η ενότητα 8, για παράδειγμα, [προσφέρει μια καλή άσκηση](#) που αντικατοπτρίζει την πιθανή ενοχοποίηση του θύματος. Αυτοί οι τύποι αυτο-αντανακλάσεων μπορεί να είναι δυσάρεστοι, καθώς μας φέρνουν αντιμέτωπους με τις δικές μας προκαταλήψεις. Προκειμένου να συνειδητοποιήσει κανείς τα δικά του στερεότυπα, είναι σημαντικό να αναστοχάζεται σε τακτική βάση.

3.2.3 Καθήκοντα προβληματισμού

Για να εξασκηθείτε στον προσωπικό αναστοχασμό, η [Ενότητα 8](#) προσφέρει διάφορες εργασίες για αυτό-αντανακλάσεις παρέχοντας βίντεο, στίχους τραγουδιών και μελέτες περιπτώσεων διασημοτήτων. Ένα σχετικό παράδειγμα από την Ενότητα 8 μπορείτε να βρείτε [εδώ](#):

Άσκηση για Αναστοχασμό

1. Ποιο είναι το κύριο μήνυμα που θέλει να περάσει το βίντεο;
2. Πώς και με βάση ποια χαρακτηριστικά χωρίζετε τους ανθρώπους σε ομάδες; Ποια χαρακτηριστικά τους αποδίδετε; Ποιοι λόγοι καθορίζουν αυτές τις «ταξινομήσεις», από πού προέρχονται οι προκαταλήψεις σας (φίλοι, ΜΜΕ, πολιτική);
3. Τι σημαίνουν αυτές οι σκέψεις για τη διαφορετικότητα και την ένταξη στην κοινωνία μας;

Επιπλέον, η εκπαίδευση απαιτεί από τους συμμετέχοντες να ολοκληρώσουν μια εργασία στο σπίτι σχετικά με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις πριν από την έναρξη του μαθήματος και να ευαισθητοποιηθούν εκ των προτέρων στο θέμα χρησιμοποιώντας μελέτες περιπτώσεων (βλ. [κεφάλαιο 4.4](#)).

3.2.4 Περιπτωσιολογικές μελέτες

Το περιεχόμενο της Ενότητας 8 δεν διδάσκεται ως αυτόνομη Ενότητα αλλά ενσωματώνεται στις άλλες Θεματικές Ενότητες. Για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με την κατάσταση ζωής των θυμάτων, έξι περιπτωσιολογικές μελέτες πρόκειται να ενσωματωθούν στην κατάρτιση στο πλαίσιο του περιεχομένου των αντίστοιχων ενότητων (Πίνακας 3.1).

Μελέτες περιπτώσεων από την Ενότητα 8	Συζητήθηκε στο πλαίσιο του...
Παραδείγματα / Κατάλογος ασυνείδητων προκαταλήψεων	Ενότητα 1
Μελέτη περίπτωσης: Τοξικομανία ή/και αντιστροφή θύτη-θύματος	Ενότητα 2
Περιπτωσιολογικές μελέτες: ΕΒ κατά ανδρών ή/και μεταναστριών	Ενότητα 3
Περιπτωσιολογικές μελέτες: ΛΟΑΤΚΙ+ ή/και υψηλή κοινωνική θέση	Ενότητα 4
Περιπτωσιολογικές μελέτες: Ηλικιωμένο άρρεν θύμα	Ενότητα 5
Μελέτη περίπτωσης: Αναπηρία	Ενότητα 7

Πίνακας 3.1: Μελέτες περιπτώσεων από την Ενότητα 8 που θα συζητηθούν στο πλαίσιο του περιεχομένου των αντίστοιχων Ενότητων.

Η συμπερίληψη περιπτωσιολογικών μελετών σε κάθε Ενότητα έχει ως στόχο να μας βοηθήσει να αμφισβητήσουμε τα δικά μας στερεότυπα και να λάβουμε υπόψη τις ατομικές καταστάσεις ζωής των ανθρώπων. Γιατί θυμόμαστε: δεν υπάρχει «τυπικό θύμα»!

3.2.5 Βασικά συμπεράσματα

Μέχρι το τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- **προσδιορίζουν** και κατηγοριοποιούν διαφορετικούς τύπους προκαταλήψεων και τον αντίκτυπο που αυτές έχουν στη λήψη αποφάσεων και τη συμπεριφορά.
- **αναγνωρίζουν και αναλύουν** περιπτώσεις ασυνείδητης προκατάληψης σε καθημερινές καταστάσεις και, ιδίως, στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας, και την επίδραση των ασυνείδητων μη λεκτικών προτύπων συμπεριφοράς στην επικοινωνία.
- **συμμετέχουν** σε προσωπικό αναστοχασμό για να εντοπίζουν προσωπικές ασυνείδητες συμπεριφορές και να αναπτύσσουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση ευαίσθητων καταστάσεων στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.
- **εφαρμόζουν** γνώσεις σε σενάρια πραγματικής ζωής μέσω περιπτωσιολογικών μελετών, για την ανάπτυξη συγκεκριμένων εναλλακτικών λύσεων δράσης..3. Διαπολιτισμική ικανότητα και πολιτισμικά ανταποκρινόμενη κατάρτιση

3.3.1. Πτυχές διαπολιτισμικής μάθησης στις εκπαιδεύσεις VIPROM

Το μάθημα VIPROM Train-the-Trainer και το σχετικό πρόγραμμα σπουδών προωθούν τη διαπολιτισμική μάθηση, η οποία περιλαμβάνει την απόκτηση μεταβιβάσιμης διαπολιτισμικής ικανότητας, και υιοθετούν μια πολυεπίπεδη προσέγγιση για την ενσωμάτωση της διαπολιτισμικής ικανότητας. Αυτό σημαίνει ανάπτυξη όχι μόνο δεξιοτήτων, αλλά και νοοτροπιών και ευέλικτων μορφών συμπεριφοράς που μπορούν

να εφαρμοστούν στις διαπολιτισμικές σχέσεις γενικά, παρά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ειδικά για έναν πολιτισμό. Επιπλέον, υπάρχει μια θετική και σημαντική σχέση μεταξύ της ατομικής πολιτιστικής ικανότητας και της πολιτισμικής ικανότητας των συστημάτων.¹⁴ Ως εκ τούτου, η προσέγγισή μας στη διαπολιτισμική ικανότητα δεν περιορίζεται στις ατομικές δεξιότητες, αλλά είναι προσανατολισμένη στην κοινωνική αλλαγή, στοχεύοντας σε μακροπρόθεσμες αλλαγές στα προγράμματα σπουδών, την ηγεσία και τα συστήματα υγείας.

Κατά την εισαγωγή της ιδέας της «πολιτισμικής ευθύνης» στην εκπαίδευση για την ενδοοικογενειακή βία, είναι σημαντικό πρωτίστως να **καταστήσουμε την έννοια «κουλτούρα σχετική με το πλαίσιο»**. Ο πολιτισμός μεσολαβεί τόσο στην παροχή όσο και στη λήψη φροντίδας. Λειτουργεί ως αόρατος φρουρός αναφορικά στη λήψη αποφάσεων, τους αξιακούς προσανατολισμούς και την αυτενέργεια, ειδικά στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας. Για παράδειγμα: η κουλτούρα ενός ατόμου επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο θα αναζητήσει βοήθεια¹⁵, τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους βιώνεται η ενδοοικογενειακή βία, τους πολιτισμικά συγκεκριμένους παράγοντες κινδύνου που αντιμετωπίζει,¹⁶ ¹⁷ καθώς και τις πολιτισμικές αξίες που υποστηρίζονται από τα άτομα.¹⁸¹⁹ Μπορείτε να ρωτήσετε πώς οι πολιτισμοποιημένοι ρόλοι των φύλων (στις έννοιες της πατριαρχικής οικογένειας, της οικογενειοκρατίας, της αρρενωπότητας κ.λπ.) αλλάζουν τις συμπεριφορές για αναζήτηση βοήθειας σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας. Ιστορίες ανδρών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να δοθούν, ώστε να ξεκινήσει η εκπαίδευση στην ενσυναίσθηση, δείχνοντας πώς οι άνδρες μπορούν να είναι θύματα ([αντιμετωπίζοντας την κυρίαρχη προκατάληψη λόγω φύλου](#)) και διερευνώντας πώς πολιτισμοποιούνται οι έννοιες της αρρενωπότητας (δείτε όλα τα κεφάλαια στην [Ενότητα 8](#)).

Οι εκπαιδευτές πρέπει να **διερευνήσουν σχετικούς ορισμούς της κουλτούρας** με τους εκπαιδευόμενους, αντιμετωπίζοντας την «κουλτούρα» όχι ως στατική οντότητα (ένα «πράγμα», π.χ. γυαλιά που μπορούν να φορεθούν και να αφαιρεθούν), αλλά ως μια δυναμική έννοια που προκύπτει από διαφορετικές εμπειρίες και αλληλεπιδράσεις. Είναι σημαντικό να **ενσωματωθεί μια [πολιτισμική άσκηση αναστοχασμού](#)**, δεδομένου ότι η αυτογνωσία συνδέεται στενά με την πολιτισμική ανταπόκριση. Ο προβληματισμός σχετικά με τις εμπειρίες από την παιδική ηλικία έως την ενηλικίωση μπορεί να βοηθήσει στον προβληματισμό σχετικά με τους προσωπικούς αγώνες και τα προνόμια καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Το αντίστοιχο πλαίσιο Διαπολιτισμικών Ικανοτήτων (βλ. Σχήμα 3.3 παρακάτω) περιγράφει 3 κύριες φάσεις και μεταβάσεις (T1

¹⁴Pyles, L., & Kim, K. M. (2006). A multilevel approach to cultural competence: A study of the community response to underserved domestic violence victims. *Families in Society* 87(2), 221-229 DOI:[10.1606/1044-3894.3515](https://doi.org/10.1606/1044-3894.3515)

¹⁵Kim, J. E., & Zane, N. (2016). Help-seeking intentions among Asian American and White American students in psychological distress: Application of the health belief model. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 22(3), 311. DOI: [10.1037/cdp0000056](https://doi.org/10.1037/cdp0000056)

¹⁶Rai, A. (2021). Indirect experiences with domestic violence and help-seeking preferences among south Asian immigrants in the United States. *Journal of Community Psychology*, 49(6), 1983-2002. DOI: [10.1002/jcop.22492](https://doi.org/10.1002/jcop.22492)

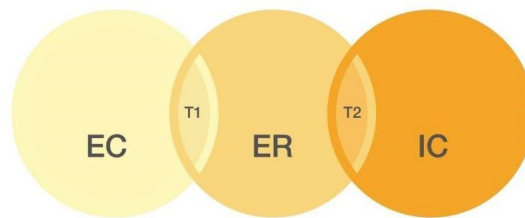
¹⁷Parra-Cardona, J. R., Escobar-Chew, A. R., Holtrop, K., Carpenter, G., Guzmán, R., Hernández, D., & González Ramírez, D. (2013). "[En el grupo tomas conciencia \(In group you become aware\)](#)" Latino immigrants' satisfaction with a culturally informed intervention for men who batter. *Violence against women*, 19(1), 107-132.

¹⁸Choi, Y. J., Orpinas, P., Kim, I., & Ko, K. S. (2019). Korean clergy for healthy families: Online intervention for preventing intimate partner violence. *Global health promotion*, 26(4), 25-32. DOI: [10.1177/1757975917747878](https://doi.org/10.1177/1757975917747878)

¹⁹Marrs Fuchsel, C. L., & Brummert, A. (2021). Intimate partner violence prevention and intervention group-format programs for immigrant Latinas: A systematic review. *Journal of family violence*, 36(2), 209-221.. doi: [10.1007/s10896-020-00160-6](https://doi.org/10.1007/s10896-020-00160-6)

& T2) που οι άνθρωποι πρέπει να επιλύσουν με τη βοήθεια ποικίλων βιωματικών εισροών:

1. **Εθνοκεντρική (ΕΚ-ΕΚ)** - αντιλαμβάνομαι τη δική μου πολιτιστική άποψη ως τη μόνη βιώσιμη και «φυσιολογική».
2. **Εθνοσχετική (ΕΣ-ΕΡ)** - αποδοχή της ύπαρξης και άλλων βιώσιμων προοπτικών, αλλά έλλειψη γνώσης εκτίμησης γι' αυτούς.
3. **Διαπολιτισμική (ΔΠ-ΙC)** - πραγματική εκτίμηση της διαφοράς μέσω της ενισχυμένης έννοιας 'κουλτούρα', δηλαδή της ενσωμάτωσης της πολιτιστικής διαφορετικότητας στην προσπάθεια κατανόησης κάποιου. Αυτό επιτρέπει την αυθεντική χρήση νέων τρόπων θέασης και κατανόησης.

Σχήμα 3.3: Το Πλαίσιο Διαπολιτισμικών Ικανοτήτων²⁰

Μια σύντομη παρουσίαση του σύνθετου πλαισίου του ICC θα πρέπει να εισαγάγει **τη βασική ορολογία και την έννοια της πολιτισμικής ανταπόκρισης**, δηλαδή τον βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να κατανοήσουν, να ενσωματώσουν και να αισθανθούν «πολιτισμό» και να [επικοινωνήσουν](#) αποτελεσματικά (δηλαδή, να κατανοήσουν τις πραγματικότητες των άλλων ανθρώπων) σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Προκειμένου να σχεδιαστεί πολιτισμικά ανταποκρινόμενη εκπαίδευση για την ενδοοικογενειακή βία, είναι απαραίτητο να **αντιμετωπιστούν βαθύτερα πολιτισμικά ζητήματα** όπως η ενσυναίσθηση (π.χ. [διάφορες μορφές φροντίδας](#)), η πολιτισμική ταπεινότητα, η εμπιστοσύνη και [η επικοινωνία με σεβασμό προς τα θύματα](#).

Είναι σημαντικό να επικεντρωθείτε στις πολιτιστικές πτυχές αυτών των εννοιών στην εκπαίδευση, όπως η καθιέρωση σεβασμού στις αλληλεπιδράσεις σας για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, ασφάλειας και ευημερίας, αντιμετωπίζοντας τους ανθρώπους όχι όπως θα θέλατε να σας συμπεριφέρονται, αλλά όπως θα ήθελαν να τους συμπεριφέρεστε εσείς.

Για το σκοπό αυτό, είναι σημαντικό να **συμπεριληφθούν «συναισθηματικά στοιχεία» στην εκπαίδευση**, δηλαδή αντικείμενα που έχουν αποκτήσει το συναισθηματικό τους νόημα μέσω της σύνδεσής τους με ένα βαθμό ευχαρίστησης ή δυσαρέσκειας και ένα βαθμό αντίδρασης στην εμπειρία ενός πολιτισμικοποιημένου ατόμου. Τέτοια εκπαιδευτικά αντικείμενα παρέχουν στον εκπαιδευόμενο την ευκαιρία να διερευνήσει στρατηγικές για την αντιμετώπιση δύσκολων και πολύπλοκων κοινωνικο-συναισθηματικών καταστάσεων, βιώνοντας ο ίδιος τη συναισθηματική δυναμική που παράγεται. Μπορεί κανείς να συμπεριλάβει αυθεντικές **ιστορίες (βίντεο, Ted talks, podcasts κ.λπ.)** από π.χ. θύματα με διασταυρούμενες ταυτότητες

²⁰Breninger, B. (2021). [A Perceptual Architecture of Intercultural Competence: Avenues for Tracking Cultural Expertise](#). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

όσον αφορά το πολιτισμικό και φυλετικό υπόβαθρο, την κοινωνική τάξη και κατάσταση, το φύλο και τη σεξουαλικότητα κ.λπ. Δείτε την εκπαιδευτική πλατφόρμα VIPROM για μελέτες περιπτώσεων, podcasts και ομιλίες Ted (π.χ. [Ενότητα 8](#)).

Περισσότερα παραδείγματα μπορείτε να βρείτε στην:

- Ενότητα 2: [Παράρτημα: Οι ξένοι ως μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας](#)
- Ενότητα 3: [Διάφορες μελέτες περιπτώσεων](#)
- Ενότητα 5: [Φύλο και διάσταση φύλου στην εκτίμηση κινδύνου & Εστίαση στη Γυναικολογία/Μαιευτική](#)

3.3.2 Βασικά συμπεράσματα

Μέχρι το τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος, οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να:

- διαθέτουν μεταβιβάσιμη διαπολιτισμική ικανότητα και να είναι πολιτισμικά ανταποκρινόμενοι
- καθορίζουν τη διαπολιτισμική τους ικανότητα και να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τον πολιτισμό ως σχετικό με την ενδοοικογενειακή βία
- αντιμετωπίζουν με αυτοπεποίθηση βαθύτερα πολιτισμικά ζητήματα από διαθεματική προοπτική

4. Εκπαιδευτικό περιβάλλον, επιλογή εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών εργαλείων

4.1 Πώς να δημιουργήσετε έναν ασφαλή χώρο για εκπαίδευση;

Στην εκπαίδευση ενηλίκων, οι εκπαιδευτές πρέπει να χρησιμοποιούν τεχνικές διδασκαλίας που λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων, καθώς και τους τρόπους μάθησης. Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι πρέπει, κατά κύριο λόγο, να αισθάνονται ότι βρίσκονται σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον όπου υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός, τόσο μεταξύ του εκπαιδευτή και των εκπαιδευομένων, όσο και μεταξύ των εκπαιδευομένων. Επιπλέον, πρέπει να νιώθουν ενεργά μέλη της ομάδας, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται από τη συμβολή όλων. Τέλος, όλοι πρέπει να δεσμευτούν σε ένα εκπαιδευτικό «συμβόλαιο», το οποίο θα συναποφασίζεται μεταξύ των μελών της ομάδας.

Το περιβάλλον πρέπει να είναι **μη επικριτικό, με σεβασμό προς τα μέλη και χωρίς αποκλεισμούς**. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανοικτή επικοινωνία και η ενεργητική ακρόαση, ενώ χρειάζεται να θεσπιστούν βασικοί κανόνες, ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός και η εμπιστευτικότητα. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να χρησιμοποιούν μια προσέγγιση βασισμένη στα δυνατά σημεία και στους ανθρώπους για να αποκαλύψουν τις δυνατότητες που έχουν να προσφέρουν οι εκπαιδευόμενοί τους.

4.1.1 Ενίσχυση

Η ενίσχυση αποτελεί απαραίτητο μέρος της διαδικασίας διδασκαλίας/μάθησης· μέσω αυτής, οι εκπαιδευτές ενθαρρύνουν σωστούς τρόπους συμπεριφοράς και απόκρισης. Χρειάζεται να χρησιμοποιείται σε συχνή και τακτική βάση κι από νωρίς στη διαδικασία, για να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να διατηρήσουν αυτά που έχουν μάθει και να τους ενθαρρύνει να συμμετάσχουν στη μάθηση. Η ενίσχυση περιλαμβάνει τόσο λεκτική όσο και μη λεκτική συμπεριφορά. Για παράδειγμα, κάθε φορά που κάποιος συμμετέχει, ανεξάρτητα από το αν η απάντηση είναι σωστή ή λάθος, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να τον ευχαριστούν για τη συμβολή του. Αυτή είναι μια ισχυρή μορφή ενίσχυσης και αυξάνει τη συμμετοχή αρκετά γρήγορα.

Οι μαθητές που χρησιμοποιούν ακατάλληλο χιούμορ ή επιδεικνύουν εχθρότητα προς τη συζήτηση του θέματος της ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να ακουστούν και να ενθαρρυνθούν να εξετάσουν εναλλακτικές απόψεις, χωρίς να αποκλειστούν από τη συζήτηση. Ενισχύστε τη συμμετοχή τους, όχι τα αρνητικά σχόλια.

Ακολουθούν προτάσεις για ενίσχυση στην αρχή μιας εκπαιδευτικής συνεδρίας:

- Κάθε φορά που ένας συμμετέχων συνεισφέρει εθελοντικά μια απάντηση, δώστε του ένα τραπουλόχαρτο. Καθώς δίνετε κάρτες, κι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες θα θέλουν να λάβουν μία, και έτσι θα αρχίσουν να συνεισφέρουν. Συνεχίστε μέχρι κάθε άτομο να έχει τουλάχιστον ένα τραπουλόχαρτο. Στο τέλος της συνεδρίας, μπορείτε να δώσετε μικρές μάρκες σε κάθε άτομο ως ανταμοιβή για τη συμμετοχή του και τα τραπουλόχαρτα δημιουργούν προσμονή καθώς οι άνθρωποι αναρωτιούνται ποιος είναι ο σκοπός τους.

- Η ενίσχυση μπορεί να είναι επίσης μη λεκτική. Χρησιμοποιήστε ανοιχτές, φιλόξενες χειρονομίες για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή. Ενθουσιαστείτε με τις συνεισφορές για να ενθαρρύνετε περισσότερους ανθρώπους να μιλήσουν. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αξιοποιήσουν ο ένας τις συνεισφορές του άλλου.

Οι εκπαιδευτές που έχουν βιώσει ενδοοικογενειακή βία μπορεί να δυσκολευτούν να πραγματοποιήσουν ένα εργαστήριο για την ενδοοικογενειακή βία. Μιλώντας εκ των προτέρων σε κάποιον που εμπιστεύονται για τα συναισθήματά τους μπορεί να είναι χρήσιμο. Ως εκπαιδευτές, είναι ευθύνη τους να προωθήσουν ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον όπου όλοι αισθάνονται ενθαρρυμένοι να συμμετάσχουν.

4.1.2 Πώς μπορείτε να προετοιμαστείτε ως εκπαιδευτής για να μιλήσετε για την ενδοοικογενειακή βία;

- Να γνωρίζετε τα συναισθήματά σας ως προς τις βίαιες σχέσεις. Το ημερολόγιο, η συζήτηση με έναν έμπιστο φίλο ή η ζωγραφική εικόνων θα σας βοηθήσει να απελευθερώσετε τυχόν συναισθήματα που διαφορετικά μπορεί να αναδυθούν σε ένα εργαστήριο και να σας πιάσουν απροετοίμαστους.
- Εάν επιλέξετε να μοιραστείτε τις εμπειρίες και τις απόψεις σας, βεβαιωθείτε ότι έχετε πει στην ομάδα ότι αυτές είναι οι προσωπικές σας ιδέες. Άλλοι άνθρωποι μπορεί να μην τις μοιράζονται και πρέπει να το αποδεχτείτε.
- Σκεφτείτε πώς μπορεί να αισθάνεστε και τι θα μπορούσατε να κάνετε αν κάποιος στην ομάδα μοιραστεί μια προσωπική ιστορία που σας θυμίζει τη δική σας ζωή. Να γνωρίζετε ότι η συζήτηση για τη βία μπορεί να φέρει στην επιφάνεια ισχυρά και δυσάρεστα συναισθήματα για εσάς καθώς και για τους συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική συνεδρία.
- "Συζητήστε" με κάποιον που εμπιστεύεστε μετά τη συνεδρία για τα συναισθήματά σας. Αυτός θα μπορούσε να είναι ένας φίλος ή μέλος της οικογένειας. Εναλλακτικά, δώστε στον εαυτό σας χρόνο να πάει μια βόλτα ή να γράψετε τα συναισθήματά σας σε χαρτί.

Για να αντιμετωπίσουν την αντίσταση και την εχθρότητα, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι ανοιχτοί ως προς τις προσδοκίες τους για το μάθημα. Είναι σημαντικό να εξηγήσουμε στους συμμετέχοντες με ποιο τρόπο ο εκπαιδευτής θέλει οι ίδιοι να βοηθήσουν για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος ανταλλαγής απόψεων και να τονίσουμε ότι δεν θα υπάρξει κρίση επί των απόψεων. Θα υπάρξει αποδοχή ότι όλοι στην ομάδα βρίσκονται σε διαφορετική θέση ως προς το θέμα αυτό και πρέπει να προσεγγίσουν το θέμα από εκεί που βρίσκονται. Δεν θα αλλάξουν όλοι γνώμη μέσα από μία Ενότητα ή μία εβδομάδα. Αντ' αυτού, ο εκπαιδευτής θα πρέπει να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να συζητήσουν με σεβασμό τα θέματα μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου ως κατευθυντήριες γραμμές. Η βία κατά των συντρόφων/οικογένειας είναι ένα έντονα προσωπικό και συναισθηματικό θέμα. Εάν κάποιος θυμώσει, αποσυρθεί, λυπηθεί ή δακρύσει, ο εκπαιδευτής πρέπει να έχει ένα σχέδιο για το πώς να το αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα, μπορεί να σταματήσει το εργαστήριο και να μιλήσει ιδιωτικά με το άτομο ή να το παραπέμψει στους κατάλληλους ανθρώπους/φορείς. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι πολύ ευέλικτοι με το χρονοδιάγραμμα των ασκήσεων και των διαλειμμάτων, ευαίσθητοι στο συναισθηματικό φορτίο της ομάδας, αλλά να αναγνωρίζουν την ανάγκη ταυτόχρονα να καλύψουν πολύ περιεχόμενο.

Για να γίνει η εκπαίδευση ασφαλής και ικανοποιητική, υπάρχουν ορισμένες πτυχές που πρέπει να λάβετε υπόψη:

- **Η κατάρτιση είναι προαιρετική.** Δεν πρέπει να υπάρχει καμία πίεση για συμμετοχή, για οποιονδήποτε λόγο, σε μια εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς συνήθως έχει αρνητικό αποτέλεσμα.
- **Οι εκπαιδευτικοί στόχοι πρέπει να είναι σαφείς.** Ο εκπαιδευτής διασφαλίζει ότι οι στόχοι των συμμετεχόντων σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι σαφείς, ρεαλιστικοί και ευθυγραμμισμένοι με τις υποκειμενικές και αντικειμενικές ανάγκες τους. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να αξιολογηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες πριν από την έναρξη ενός έργου και να συζητηθούν οι εκπαιδευτικοί στόχοι κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας συνάντησης.
- **Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι καλά οργανωμένο σε όλα τα επίπεδα:** Συχνά, υπάρχει αρνητική συμπεριφορά των εκπαιδευομένων όταν, παρ' όλης τις προσπάθειες και την ποιότητα των εκπαιδευτών, το πρόγραμμα έχει αδυναμίες όσον αφορά τις υποδομές, το εκπαιδευτικό υλικό, τη γραμματειακή υποστήριξη, την εκπλήρωση οικονομικών ή/και άλλων υποχρεώσεων προς τους συμμετέχοντες.
- **Το περιεχόμενο σχετίζεται άμεσα με τις ανάγκες και τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων:** Τα παραδείγματα και οι ασκήσεις αναστοχασμού πρέπει να συνδέονται στενά με καταστάσεις που αντιμετωπίζουν ή θα αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευόμενοι. Συνιστάται επίσης να τους δώσετε πολλές ευκαιρίες να προβληματιστούν, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις εμπειρίες, τις διαδικασίες τους και να μάθουν από αυτές.
- **Η ενεργός συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία ενθαρρύνεται σταδιακά:** Ανάλογα με την ατμόσφαιρα που διαμορφώνεται, ο εκπαιδευτής θα πρέπει σταδιακά να εγκαταλείψει το έδαφος για πρωτοβουλία και να παρακινήσει τους εκπαιδευόμενους να συμμετάσχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία.
- **Τα μαθησιακά εμπόδια διερευνώνται και αντιμετωπίζονται:** Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να αξιολογεί, με μεγάλο σεβασμό για κάθε εκπαιδευόμενο ξεχωριστά, τους παράγοντες που μπορεί να παρεμποδίζουν τη μάθηση και είναι εγγενείς στην ομάδα για την οποία είναι υπεύθυνος.
- **Θα πρέπει να επιτευχθεί ένα μαθησιακό κλίμα** που θα χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία, πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίο σεβασμό, το οποίο θα χρησιμεύσει ως βάση για την αποτελεσματική λειτουργία των προαναφερθεισών συνθηκών.

Τέλος, εκτός από το περιβάλλον κατάρτισης, κι αρκετά άλλα στοιχεία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ως μέρος της προετοιμασίας του εκπαιδευτή: η συναισθηματική οργάνωση του εκπαιδευτή, τα υλικά και οι εκπαιδευόμενοι. Σημαντικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη παρατίθενται στο [Παράρτημα III](#).

4.1.3 Πώς αντιμετωπίζεται η τραυματική εμπειρία των εκπαιδευτών και των συνοδών κατάρτισης;

Μπορεί να είναι συναισθηματικά δύσκολο για τους ανθρώπους να συζητήσουν θέματα που τους αγγίζουν προσωπικά, όπως η ενδοοικογενειακή βία. Ένας τρόπος αντιμετώπισης αυτού είναι να συμφωνήσετε ομαδικούς κανόνες στην αρχή του

μαθήματος, για να βοηθήσετε στη διαμόρφωση της συζήτησης. Ως μέρος της έναρξης του εργαστηρίου, ο εκπαιδευτής μπορεί να θέλει να εμπλέξει την ομάδα στη δημιουργία μιας λίστας βασικών κανόνων που πρέπει να τηρούνται στο εργαστήριο. Δείγμα βασικών κανόνων για συζήτηση:

- Η εμπιστευτικότητα των συμμετεχόντων θα τηρείται απαραίτητα.
- Ένα άτομο κάθε φορά μπορεί να μιλάει και χρειάζεται να ζητείται άδεια για να μιλήσει κάποιος, σηκώνοντας το χέρι του.
- Ο καθένας έχει τη γνώμη του και όλοι επιτρέπεται να διαφωνούν με σεβασμό.
- Δεν υπάρχει καμία υποχρέωση να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες ή ιστορίες με την ομάδα. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να το κάνουν αυτό μόνο εάν αισθάνονται άνετα.
- Υπενθύμιση στην ομάδα ότι η βία μπορεί να προκαλέσει έντονα συναισθήματα πόνου, θυμού και απελπισίας. Αυτά είναι φυσιολογικά συναισθήματα.
- Αποφάσεις για το πώς μπορεί η ομάδα να δείξει υποστήριξη. Να υπάρχουν σε ετοιμότητα παραπομπές για συμβουλευτική, εάν κάποιος αισθάνεται την ανάγκη να μιλήσει σε κάποιον μετά το μάθημα.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων και μπορεί να προκαλέσει δευτερογενή τραύματα. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να αναπτυχθούν στρατηγικές για τη διαχείρισή τους και να υιοθετηθούν τεχνικές για το πώς να αποφευχθεί ο εκ νέου τραυματισμός.

4.1.4 Πώς να παρέχετε επικοινωνιακή ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους;

- Να είστε σαφείς και συγκεκριμένοι με τα σχόλιά σας.
- Χρησιμοποιήστε έναν υποστηρικτικό και θετικό τόνο.
- Παρέχετε σχόλια εγκαίρως.
- Ενθαρρύνετε την αμφίδρομη επικοινωνία και ζητήστε την προοπτική του εκπαιδευόμενου.
- Θέστε ρεαλιστικούς και εφικτούς στόχους βελτίωσης.

4.1.5 Αυτό-φροντίδα των εκπαιδευτών

Ως εκπαιδευτής ΕΒ, θυμηθείτε να:

- Αφιερώστε τακτικά χρόνο για χαλάρωση και δραστηριότητες που απολαμβάνετε.
- Διατηρήστε έναν υγιεινό τρόπο ζωής, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής άσκησης, μιας ισορροπημένης διατροφής και επαρκούς ύπνου.
- Ζητήστε υποστήριξη από συναδέλφους, φίλους και συγγενείς.
- Πρακτική ενσυνειδητότητα και τεχνικές διαχείρισης άγχους.
- Εξασκηθείτε στην αυτογνωσία για να μάθετε πώς αισθάνεστε.

4.2 Πώς επιλέγονται εκπαιδευτές για εθνική κατάρτιση;

Η κύρια εστίαση σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης επαγγελματιών υγείας για την αναγνώριση της ενδοοικογενειακής βίας έγκειται περισσότερο στη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου για την ολοκλήρωση και τη βιωσιμότητα της εκπαίδευσης, παρά στο περιεχόμενό της. Ωστόσο, πρέπει να ληφθούν υπόψη εκ των προτέρων τα ακόλουθα βήματα²¹:

1. Ανάλυση Εκπαιδευτικών Αναγκών

- Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αναγκών κάθε ομάδας ενδιαφερομένων
- Προσδιορισμός συγκεκριμένων δεξιοτήτων και γνώσεων που απαιτούνται σε κάθε τομέα.
- Παροχή εξατομικευμένης εκπαίδευσης και ανάπτυξης των εκπαιδευτών, ανάλογα με τις ανάγκες.

2. Ορισμός προφίλ εκπαιδευτή. Δημιουργήστε λεπτομερή προφίλ για τους εκπαιδευτές, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών προσόντων, της εμπειρίας και των ειδικοτήτων τους.

Σημεία που πρέπει να θυμάστε

Η επιλογή εκπαιδευτών για εθνική κατάρτιση απαιτεί προσεκτική εξέταση διαφόρων παραγόντων. Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- **Εξειδίκευση στο αντικείμενο**: Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν βαθιά κατανόηση του θέματος που θα διδάξουν. Είναι πολύ σημαντικό για όσους παρέχουν την εκπαίδευση να είναι έμπειροι εκπαιδευτές σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, λόγω των πληροφοριών που παρέχονται στο εγχειρίδιο, το οποίο προϋποθέτει προηγούμενη γνώση του θέματος και παρουσιάζει στοχευμένο υλικό ειδικά για το θέμα.
- **Εκπαιδευτική εμπειρία**: Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν εμπειρία στην παροχή κατάρτισης και στη διευκόλυνση της επαγγελματικής ανάπτυξης. Πρέπει να έχουν τουλάχιστον 1 έτος εμπειρίας στην παροχή κατάρτισης σε ενήλικες εκπαιδευόμενους.
- **Δεξιότητες επικοινωνίας**: Οι αποτελεσματικές δεξιότητες επικοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας για τους εκπαιδευτές. Θα πρέπει να είναι σε θέση να εξηγούν πολύπλοκες έννοιες με τρόπο εύκολα κατανοητό.
- **Μέθοδοι διδασκαλίας**: Οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με μια ποικιλία μεθόδων διδασκαλίας, να είναι σε θέση να προσαρμόσουν την προσέγγισή τους ώστε να ταιριάζει σε διαφορετικά στυλ μάθησης και να είναι

²¹TRAIN-THE-TRAINER MANUAL Checklists, Guidelines and Templates for Active-Learning Workshops, United Nations https://www.unsiap.or.jp/sites/default/files/pdf/tnetwork_1703_tototmanual.pdf

σε θέση να διδάσκουν με περιεκτικό τρόπο τα ανθρώπινα δικαιώματα, το φύλο, τον πολιτισμό, την εθνικότητα και την ποικιλομορφία.

- **Ικανότητα να εμπλέξουν τους συμμετέχοντες:** Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργήσουν ένα ελκυστικό και διαδραστικό μαθησιακό περιβάλλον.
- **Κατανόηση των αναγκών κατάρτισης:** Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι σε θέση να αναπτύξουν και να παραδώσουν το εκπαιδευτικό περιεχόμενο σύμφωνα με τις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Πρέπει να εξοικειωθούν καλά με το περιεχόμενο του εγχειριδίου, να αισθάνονται άνετα να παραδώσουν το περιεχόμενο, να διαχειριστούν ομαδικές ασκήσεις και δραστηριότητες, καθώς και να είναι προετοιμασμένοι για το πώς να αντιμετωπίσουν ευαίσθητα θέματα και συναισθήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να εκφράσουν τραυματικές εμπειρίες. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τέτοιες περιπτώσεις και να παρέχουν αρχική υποστήριξη, αλλά και να είναι έτοιμοι να κατευθύνουν τον εκπαιδευόμενο σε καταλληλότερες επαγγελματικές πηγές υποστήριξης. Θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται οι αρχές της εμπιστευτικότητας.

4.3 Πώς να αντιμετωπίσετε τις προκαταλήψεις;

Το να είσαι εκπαιδευτής στην ενδοοικογενειακή βία απαιτεί προσωπικό αναστοχασμό. Πριν ξεκινήσει κανείς την εκπαίδευσή του, πρέπει να κατανοήσει, να προβληματιστεί και να αναλύσει τις δικές του προκαταλήψεις. Αυτό, όχι μόνο πρέπει να διδάσκεται, αλλά ο εκπαιδευτής πρέπει να προβληματίζεται ότι όλοι έχουν προκαταλήψεις, ανεξάρτητα από το φύλο, την εκπαίδευση ή την κοινωνική θέση. Η κατανόηση της προέλευσης των προκαταλήψεων μας επιτρέπει να διερευνήσουμε τις βασικές αιτίες και τους υποκείμενους μηχανισμούς που συμβάλλουν στο σχηματισμό και τη διαιώνιση των προκαταλήψεων. Οι ατομικές μας προκαταλήψεις επηρεάζονται από τα συστήματα σκέψης και τις εμπειρίες μας.

4.3.1 Προκαταλήψεις στο πλαίσιο της ΕΒ και οι συνέπειές τους

Η διδασκαλία της βίας πρέπει να περιλαμβάνει τα έμφυλα πρότυπα και τις προσδοκίες, καθώς αυτά υπαγορεύουν τις πεποιθήσεις μας. Τα επιβλαβή πρότυπα φύλου έχουν αρνητικό αντίκτυπο στους ασθενείς που υφίστανται βία, και μπορεί να οδηγήσουν σε επίρριψη ευθυνών στα θύματα και ακύρωση των εμπειριών που έχουν υποστεί. Αυτοί είναι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπαίδευση στην ΕΒ:

- Η έλλειψη θετικών (μη βίαιων) αρρενωπών ιδανικών στην κοινωνία
- Η μη συμπερίληψη περιθωριοποιημένων ομάδων στα μέσα ενημέρωσης
- Η αντικειμενοποίηση των γυναικών γενικά

Αυτά συμβάλλουν από κοινού σε αρνητικά πρότυπα και προκαταλήψεις λόγω φύλου. Σημειώστε ότι τα επιβλαβή πρότυπα φύλου είναι μόνο μερικά κοινωνικά πρότυπα που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην εκπαίδευση, καθώς υπάρχουν και άλλα πρότυπα που συνδέονται π.χ. με τη σεξουαλικότητα, την ικανότητα και την ηλικία. Για περισσότερες πληροφορίες, ρίξτε μια ματιά στην [Ενότητα 1](#).

Εικόνα από τον Gerd Altmann στο Pixabay

4.3.2 Στρατηγικές κατά των προκαταλήψεων

Η διδασκαλία σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία πρέπει επίσης να περιλαμβάνει στρατηγικές κατά των προκαταλήψεων. Υπάρχουν στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επαγγελματίες για να φροντίσουν καλύτερα τους ασθενείς ή τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Αυτά είναι π.χ.:

- Αντιμετώπιση στερεοτυπικής απεικόνισης = εργασία κατά των στερεοτύπων
- Εξατομίκευση = εστίαση στη μοναδικότητα κάθε ατόμου
- Θεωρία επαφής = η θετική επαφή βοηθά στη μείωση των στερεοτύπων
- Λήψη προοπτικής = βάζοντας τον εαυτό σας στη θέση του άλλου ατόμου

Χρησιμοποιήστε διαδραστικές διδακτικές δραστηριότητες για να αντιμετωπίσετε και να επιτρέψετε στους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν τις στρατηγικές. Τονίστε ότι συνειδητοποιώντας κάποιος τις δικές του προκαταλήψεις, μπορεί κανείς να εργαστεί για να τις αλλάξει.

Υπενθυμίστε στους μαθητές να αντιμετωπίσουν τις δικές τους προκαταλήψεις:

- Πρέπει να δεχτείτε ότι όλοι έχουμε προκαταλήψεις
- Κατανοήστε από πού προέρχονται
- Όταν αποδειχθεί κάτι λάθος, προσδιορίστε πού εντοπίζεται
- Αναλύστε και αναλογιστείτε περαιτέρω τις προκαταλήψεις και τα λάθη που εντοπίστηκαν.

4.4 Χρήση καινοτόμων και διαδραστικών εκπαιδευτικών εργαλείων στην εκπαίδευση της ΕΒ

Τα καινοτόμα και διαδραστικά στοιχεία κατάρτισης είναι εργαλεία για τους εκπαιδευτές που βοηθούν τους συμμετέχοντες να έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενο, να εξερευνήσουν το θέμα, να κατανοήσουν βασικά σημεία και να αναπτύξουν τις δικές τους απαντήσεις. Οι επιλεγμένες μέθοδοι κατάρτισης πρέπει να συνάδουν με τους στόχους της κατάρτισης. Έτσι, οι εκπαιδευτές πρέπει πρώτα να καθορίσουν τους εκπαιδευτικούς τους στόχους και στη συνέχεια να είναι σε θέση να επιλέξουν τα καλύτερα στοιχεία για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Σημαντικά ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν είναι, για παράδειγμα: τι θέματα θέλετε να καλύψετε, ποιος ο διαθέσιμος χρόνος για να το κάνετε, ποια ομάδα ενδιαφερομένων διδάσκετε και ποια μορφή κατάρτισης πρέπει να χρησιμοποιήσετε;

Τα διαδραστικά στοιχεία μάθησης είναι κατάλληλα για τους εκπαιδευόμενους, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις δικές τους στάσεις, να κατανοούν καλύτερα το πλαίσιο της κατάστασης και να βελτιώνουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες.

4.4.1 Περιπτώσιολογικές μελέτες

Μελέτες περιπτώσεων είναι διαθέσιμες για όλες τις ενότητες της εκπαιδευτικής πλατφόρμας, συμπεριλαμβανομένων ερωτήσεων για συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους. Περιπτώσιολογικές μελέτες μπορούν να βρεθούν στην πλατφόρμα κατάρτισης κάτω από τον τίτλο [Εκπαιδευτικό υλικό για τον τομέα της υγείας](#) σε μια δεδομένη ενότητα. Για παράδειγμα, δείτε την [Ενότητα 2](#).

Κάποιος θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιήσει περιπτώσεις διασημοτήτων ("**VIP περιπτώσεις**") για να εμπλέξει τους εκπαιδευόμενους πιο συναισθηματικά. Παραδείγματα μπορούν να βρεθούν στην Ενότητα 8, [κεφάλαιο 4](#). Οι περιπτώσεις διασημοτήτων που παρουσιάζονται εδώ είναι ο Harvey Weinstein, ο Donald Trump και ο Chris Brown.

4.4.2 Κουίζ

Τα κουίζ μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο αυτοδιδασκαλίας για τους εκπαιδευόμενους σας, για να δοκιμάσουν τις γνώσεις και την κατανόηση της εκπαίδευσης. Οι αξιολογήσεις γνώσεων μπορούν να βρεθούν στην πλατφόρμα κατάρτισης κάτω από τον τίτλο [Εκπαιδευτικό υλικό για τον τομέα της υγείας](#), στο πλαίσιο μιας δεδομένης ενότητας.

4.4.3 Παιχνίδια ρόλων

Στο παιχνίδι ρόλων, κάθε συμμετέχων θα πρέπει να ταυτιστεί με τον ρόλο που του έχει ανατεθεί, π.χ. Τζούλια (παιδί ως θύμα), Ντέιβιντ και Λία (γονείς) και Δρ. Άντερσον (παιδιάτρος). Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να παραμείνουν στον χαρακτήρα τους και να **ανταποκριθούν με βάση την προοπτική του ρόλου που τους έχει ανατεθεί**. Το παιχνίδι ρόλων θα πρέπει να προχωρήσει οργανικά, με τους συμμετέχοντες να συμμετέχουν σε συζητήσεις και αλληλεπιδράσεις με βάση το περιβάλλον και τη σκηνή που παρέχεται.

Ανάλογα με το μέγεθος και τη σύνθεση της ομάδας, έχετε την ευελιξία να διαφοροποιήσετε τα σενάρια παιχνιδιού ρόλων: επαναλάβετε το παιχνίδι ρόλων χρησιμοποιώντας διαφορετικές κατηγορίες θυμάτων ή/και δραστών. Αυτή τη φορά, π.χ., το θύμα είναι ο Ντέιβιντ και η Λία μάρτυρας της βίας, η σωματικά ανάπηρη σύζυγος του Ντέιβιντ, Ελισάβετ, ή ο ηλικιωμένος πατέρας του Ντέιβιντ, Άρθουρ, που ζει μαζί του.

Τι πρέπει να μάθουν οι εκπαιδευόμενοι σε αυτό το παιχνίδι ρόλων;

- Θα πρέπει να κατανοούν τη δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας ανάλογα με το ρόλο και την ομάδα στην οποία ανήκουν.
- Θα πρέπει να ασκούν ενσυναίσθηση και προοπτική σύμφωνα με τον ρόλο των ενδιαφερόμενων μερών.

Αρχικά, εισάγεται ένα σκηνικό, ακολουθούμενο από μια σκηνή και κάποιο αρχικό διάλογο που θα συνεχιστεί από τους εκπαιδευόμενους «**Πώς θα μπορούσε να συνεχιστεί η συζήτηση σε αυτό το σημείο;**». Τα παιχνίδια ρόλων θα τελειώσουν με

μια συνεδρία προβληματισμού που θα καθοδηγείται από ερωτήσεις π.χ. «Ως Λία, το παιδί, πώς ένιωσα που είχα την προοπτική του μάρτυρα που παρατηρούσε τις φωνές και την ένταση;»

4.4.4 Χρήση ασθενών προσομοίωσης

«... Αναρωτήθηκα αν ήταν μια προσομοίωση τραυματισμού ή η πραγματικότητα της ηθοποιού...» (Φοιτητής Ιατρικής μετά την αξιολόγηση του μαθήματος στη Χειρουργική)

Εικόνα από [Annie Sprat](#) στο [Unsplash](#)

Η χρήση ασθενών προσομοίωσης (ΑΠ) είναι μια καινοτόμος εκπαιδευτική προσέγγιση στην ιατρική εκπαίδευση. Χρησιμοποιούνται ηθοποιοί που εκπαιδεύονται για να απεικονίσουν ρεαλιστικά συγκεκριμένα ιατρικά σενάρια και προφίλ ασθενών. Αυτοί οι ηθοποιοί προσομοιώνουν ένα ευρύ φάσμα ιατρικών καταστάσεων, συμπτωμάτων και συμπεριφορών, προσφέροντας στους φοιτητές ιατρικής την ευκαιρία να

ενισχύσουν τις κλινικές τους δεξιότητες, την επικοινωνία και την ενσυναίσθηση.

Γιατί μπορεί να είναι επωφελής η ενσωμάτωση ΑΠ σε ένα πρόγραμμα σπουδών για φοιτητές ιατρικής ή άλλους ενδιαφερόμενους από τον ιατρικό τομέα κατά τη διδασκαλία της ενδοοικογενειακής βίας (ΕΒ):

- **Ρεαλιστικά σενάρια:** Οι ΑΠ μπορούν να απεικονίσουν με ακρίβεια τα θύματα ΕΒ, παρουσιάζοντας διάφορα συναισθηματικά και σωματικά σημάδια. Αυτό επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να μάθουν πώς να εντοπίζουν και να χειρίζονται πιθανές περιπτώσεις ΕΒ σε ένα ασφαλές και ελεγχόμενο περιβάλλον.
- **Ανάπτυξη ευαίσθητων στο τραύμα δεξιοτήτων επικοινωνίας**
- **Μη επικριτικό περιβάλλον:** το περιβάλλον μπορεί να παρέχει έναν μη επικριτικό χώρο για να εξασκήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δεξιότητές τους χωρίς φόβο να κάνουν λάθη ή να προκαλέσουν βλάβη. Αυτό καλλιεργεί μια ατμόσφαιρα μάθησης, διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές αισθάνονται πιο σίγουροι όταν ασχολούνται με ευαίσθητα θέματα όπως η ΕΒ.

Πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο προετοιμασίας και εκπαίδευσης των ΑΠ για τους ρόλους τους μπορείτε να βρείτε στο ιστολόγιο VIPROM [Παρουσιάζοντας το πρόγραμμα προσομοίωσης ασθενών Münster \(SPP\) για τη διδασκαλία της ενδοοικογενειακής βίας σε φοιτητές ιατρικής και επαγγελματίες.](#)

4.4.5 Σενάρια μικτής μάθησης

Ο όρος μικτή μάθηση περιγράφει μια ποικιλία σεναρίων διδασκαλίας που όλα έχουν ως κοινό ότι αποτελούνται από ένα συνδυασμό εικονικών και μη εικονικών στοιχείων και συνήθως αποτελούν μια αυτό-κατευθυνόμενη μαθησιακή δραστηριότητα. Το VIPROM χρησιμοποιεί και αυτό το είδος εργαλείου, όπου οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να επιλέξουν από διάφορες απαντήσεις και στη συνέχεια τους παρουσιάζεται διαφορετικό σενάριο ανάλογα με την απάντηση που έδωσαν. Οι εκπαιδευόμενοι εκτιμούν αυτό το είδος ασκήσεων. Ένα παράδειγμα μπορεί να βρεθεί στην [Ενότητα 2: Βία κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης με Έμφαση στη Γυναικολογία/Μαιευτική](#).

4.4.6 Βασικά συμπεράσματα

- Χρησιμοποιήστε τεχνικές διδασκαλίας που λαμβάνουν υπόψη τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων, καθώς και τους κατάλληλους για αυτούς τρόπους μάθησης.
- Δημιουργήστε ασφαλείς χώρους για μάθηση. Το περιβάλλον διδασκαλίας πρέπει να είναι μη επικριτικό, με σεβασμό και συμπεριληπτικό.
- Η επιλογή εκπαιδευτών για εθνική κατάρτιση απαιτεί προσεκτική εξέταση διαφόρων παραγόντων. Η προετοιμασία για την κατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας και πρέπει να περιλαμβάνει προετοιμασία του περιβάλλοντος κατάρτισης, του ίδιου του εκπαιδευτή, των υλικών και των εκπαιδευόμενων.
- Οι εκπαιδευτές χρειάζονται εμπειρία στο θέμα και ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας για μια συναρπαστική ατμόσφαιρα μάθησης.
- Ως εκπαιδευτής, θα πρέπει επίσης να φροντίζετε για την αυτό-φροντίδα σας. Ζητήστε υποστήριξη από συναδέλφους, φίλους και συγγενείς.
- Αναπτύξτε στρατηγικές για τη διαχείριση πιθανού τραυματισμού των εκπαιδευτών και αναλάβετε τεχνικές για το πώς να αποφύγετε τον εκ νέου τραυματισμό.
- Η διδασκαλία του τρόπου αντιμετώπισης των προκαταλήψεων είναι απαραίτητη κατά τη διδασκαλία για την ΕΒ. Απαιτεί γνώσεις σχετικά με τις γνωστικές προκαταλήψεις, καθώς και χώρο και χρόνο για προσωπικό αναστοχασμό.
- Τα διαδραστικά στοιχεία μάθησης είναι κατάλληλα για τους εκπαιδευόμενους, ώστε να αντικατοπτρίζουν τις στάσεις τους, να κατανοούν καλύτερα το πλαίσιο της κατάστασης και να βελτιώνουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Το πρόγραμμα σπουδών VIPROM χρησιμοποιεί ως διαδραστικά εργαλεία την προσομοίωση ασθενών, παιχνίδια ρόλων, κουίζ και μελέτες περιπτώσεων, σε συνδυασμό με καθοδηγητικές ερωτήσεις για προβληματισμό. Παραδείγματα μπορούν να βρεθούν στο [εκπαιδευτικό υλικό για τον τομέα της υγείας](#), σε μια δεδομένη ενότητα.

5. Διδακτικά Εργαλεία και Μέθοδοι για την Ανάπτυξη και Διδασκαλία Προγραμμάτων Σπουδών

«Οι εκπαιδευτές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών. Τα κρίσιμα βήματα στη διαδικασία περιλαμβάνουν την εκτίμηση αναγκών, τον καθορισμό στόχων, την επιλογή περιεχομένου, τις εκπαιδευτικές μεθόδους και τις αξιολογήσεις.»²²

5.1 Βασικά βήματα για την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών

Προκειμένου να αναπτυχθεί ένα καλά θεμελιωμένο πρόγραμμα σπουδών, πρέπει να ξεκινήσει κανείς με μια αξιολόγηση αναγκών και να καθορίσει στόχους ([κεφάλαιο 1, VIPROM, παραδοτέο D2.1](#)), να δημιουργήσει και να επιλέξει περιεχόμενο ([κεφάλαιο 2](#) και [κεφάλαιο 3](#)), να επιλέξει κατάλληλες εκπαιδευτικές μεθόδους ([κεφάλαιο 4](#) και το παρόν κεφάλαιο 5) και να αξιολογήσει τα μαθησιακά αποτελέσματα ([κεφάλαιο 7](#)), για την περαιτέρω βελτιστοποίηση του προγράμματος σπουδών. Τα περισσότερα από τα βήματα που αναφέρονται έχουν παρουσιαστεί στα προηγούμενα κεφάλαια.

Το παρόν κεφάλαιο εισάγει **ορισμένα διδακτικά εργαλεία και μεθόδους που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτές** για να επιτύχουν τους στόχους τους στη διδασκαλία της ενδοοικογενειακής βίας σε εκπαιδευόμενους, με ελκυστικό και βιώσιμο τρόπο²³.

5.2 Διδακτικά εργαλεία και μέθοδοι για την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών

5.2.1 Κριτήρια SMART - καθορισμός διδακτικών στόχων

Τα κριτήρια SMART είναι ένα ισχυρό εργαλείο για τους εκπαιδευτές ώστε να καθορίσουν τους μαθησιακούς τους στόχους, λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα σημεία:

- Τι μπορούν να κάνουν ήδη οι εκπαιδευόμενοι;
- Τι πρέπει να μπορούν να κάνουν μετά το πέρας της κατάρτισης;
- Ποιες μορφές κατάρτισης είναι απαραίτητες ώστε οι εκπαιδευόμενοι να μπορούν να κάνουν αυτό που υποτίθεται ότι είναι σε θέση να κάνουν;

²²<https://elearningindustry.com/alternative-perspective-on-the-teachers-role-in-curriculum-development>
Milan Klement, MODERN DIDACTIC TOOLS AND THE POSSIBILITIES OF THEIR IMPLEMENTATION INTO THE EDUCATIONAL PROCESS, March 2012 Problems of Education in the 21st Century 38(1), DOI: 10.33225/pec/12.39.83; https://www.scientiasocialis.it/pec/node/files/pdf/vol39/82-92.Klement_Vol.39.pdf (πρόσβαση στις 14 Μαρτίου 2024)

Τα κριτήρια SMART χρησιμεύουν ως ένα απλό πλαίσιο για τον καθορισμό των διδακτικών στόχων, διασφαλίζοντας ότι είναι σαφείς, εστιασμένοι και πρακτικοί. Οι εκπαιδευτές μπορούν να επιτύχουν μόνο εκείνους τους διδακτικούς στόχους που πληρούν και τα 5 κριτήρια.

SMART = Συγκεκριμένο/Μετρήσιμο/Εφικτό/Ελκυστικό/Σχετικό/Χρονικά καθορισμένο:

Ο στόχος πρέπει να είναι	
Ειδικός (Specific):	Ο στόχος είναι σαφώς καθορισμένος, δεν είναι ασαφής, αλλά πολύ συγκεκριμένος. Οι ερωτήσεις W (στα αγγλικά) είναι χρήσιμες εδώ για να ρωτήσετε: "Τι (What), Γιατί (Why), Ποιος (Who), Πού (Where) και Ποιο (What);" "Τι θέλω να φτάσω;"
Μετρήσιμος (Measurable):	Η επιτυχία ενός στόχου μπορεί να μετρηθεί ποιοτικά ή/και ποσοτικά "Πώς μπορώ να ξέρω ότι έχω θέσει τον στόχο μου;"
Εφικτός/ελκυστικός (Achievable/attractive)	Οι στόχοι μπορεί να έχουν προκλήσεις, αλλά μπορούν να επιτευχθούν με τα διαθέσιμα εργαλεία - π.χ., "Πώς μπορώ να φτάσω στο στόχο μου;" "Πώς μπορώ να παραμείνω κινητοποιημένος για να φτάσω σε αυτόν τον στόχο;"
Σχετικός (Relevant)	Ο στόχος είναι σχετικός με τους μαθησιακούς στόχους, π.χ. "Είναι σημαντικό να το γνωρίζουν αυτό οι εκπαιδευόμενοι;"
Χρονικά καθορισμένος (Time-bound)	Ο στόχος χρειάζεται μια προθεσμία για να έχει επιτευχθεί. "Μπορώ να επιτύχω αυτόν τον στόχο με τους δεδομένους πόρους και το διαθέσιμο χρονοδιάγραμμα;"

5.2.2 Εποικοδομητική ευθυγράμμιση - τρίτοβάθμια εκπαίδευση ή φοιτητές

«Η εποικοδομητική ευθυγράμμιση (ΕΕ) είναι μια προσέγγιση στη διδασκαλία, βασισμένη στα αποτελέσματα, στην οποία τα μαθησιακά αποτελέσματα που προορίζονται να επιτύχουν οι μαθητές καθορίζονται πριν από τη διδασκαλία».²⁴

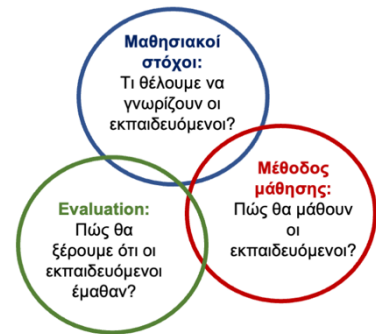
Εν ολίγοις, η εποικοδομητική ευθυγράμμιση (ΕΕ) είναι μια διδακτική έννοια στη μάθηση της τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης που στοχεύει στην **ευθυγράμμιση** του σχεδιασμού του προγράμματος σπουδών και των μεθόδων διδασκαλίας με τους μαθησιακούς στόχους και τις μορφές αξιολόγησης. Αναπτύχθηκε από τους Biggs & Tang.²⁵ Ο στόχος είναι να γίνει το μάθημα σε συνάρτηση με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και να θεωρηθεί δίκαιο.

²⁴https://www.tru.ca/_shared/assets/Constructive_Alignment36087.pdf

²⁵<https://web.archive.org/web/20170918084111id/http://drjj.uitm.edu.my:80/DRJJ/MQAGGPAS-Apr2011/What-is-CA-biggs-tang.pdf>

Εάν εφαρμόζετε την εποικοδομητική ευθυγράμμιση ως διδακτική μέθοδο, πρέπει να:

- **καθορίσετε** τους μαθησιακούς στόχους χρησιμοποιώντας π.χ. κριτήρια SMART.
- **επιλέξετε διδακτικές/μαθησιακές δραστηριότητες** (μεθόδους) που εκπαιδεύουν στις γνώσεις και τις ικανότητες που αναμένονται στις εξετάσεις.
- **Επιλέξτε εργασίες και φόρμες ασκήσεων** που επιτρέπουν σε αυτούς τους μαθησιακούς στόχους να ελεγχθούν και να αξιολογηθούν ουσιαστικά.
- **Ενημερώσετε** τους εκπαιδευόμενους **πριν από το μάθημα σχετικά με τους στόχους διδασκαλίας.**

Αφιερώστε λίγο χρόνο για να παρακολουθήσετε αυτό το ενημερωτικό βίντεο για την εποικοδομητική ευθυγράμμιση, το οποίο παρέχει λεπτομερή εξήγηση της έννοιας: <https://www.youtube.com/watch?v=OliDjwLWs4I>

5.2.3 Τεχνική κρίσιμου συμβάντος (CIT) για την ανάπτυξη σκηνών προσομοίωσης

«Η CIT επικεντρώνεται στις ανθρώπινες συμπεριφορές σε φυσικά περιβάλλοντα και όχι στις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με το τι είναι κρίσιμο στην ανθρώπινη συμπεριφορά σε συγκεκριμένες καταστάσεις»²⁶

Η CIT είναι μια **μέθοδος ψυχολογικής συνέντευξης**²⁷ που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να φιλτράρει γεγονότα που είναι κρίσιμα για την επιτυχία, τα οποία μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη σκηνών προσομοίωσης, π.χ. σε [νοσοκομεία προσομοίωσης](#) ή για συγκεκριμένα σημεία αναφοράς για εκπαίδευση. Το CIT αναπτύχθηκε το 1954 από τον John C. Flanagan²⁸. **Είναι χρήσιμο για άμεσες παρατηρήσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς με δομημένο και συγκρίσιμο τρόπο.**

Για παράδειγμα: **από ποιον, πού, πότε και γιατί δεν τέθηκαν περαιτέρω ερωτήσεις στα εξωτερικά ιατρεία** όπου υπήρχε υποψία ενδοοικογενειακής βίας/ή δεν τεκμηριώθηκε με ακρίβεια κ.λπ.

²⁶Peltola, M., Isotalus, P., & Åstedt-Kurki, P. (2022). The Critical Incident Technique (CIT) in Studying Health Care Professional–Patient Communication. The Qualitative Report, 27(9), 1868-1889. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5580>.

downloaded from: <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5580&context=tqr>

²⁷Hughes, Hilary, (2008). Critical incident technique. In Lipu, S, Lloyd, A, & Williamson, K (Eds.) Exploring Methods in Information Literacy Research. Centre for Information Studies, Charles Sturt University, Australia, pp. 49-66. downloaded from: <https://eprints.qut.edu.au/17545/>

²⁸Flanagan, J. C. (1954). The critical incident technique. Psychological Bulletin, 51(4), 327–358. <https://doi.org/10.1037/h0061470>

5.2.4 Επισκόπηση της διαδικασίας στην τεχνική κρίσιμου συμβάντος:

- Συνεντεύξεις εμπειρογνομώνων για τον **προσδιορισμό των απαιτήσεων για μια εργασία ή ικανότητα**: π.χ. τεκμηρίωση τραυματισμού θύματος ΕΒ στα ΤΕΠ
- **Καθορισμός κρίσιμου συμβάντος**: π.χ., οι τραυματισμοί ενός θύματος ΕΒ δεν τεκμηριώθηκαν με ακρίβεια
- **Καταγραφή** ιδιαίτερα αποτελεσματικών ή αναποτελεσματικών συμπεριφορών:
  - Περιγράψτε ιδιαίτερα αποτελεσματικές ή αναποτελεσματικές συμπεριφορές.
  - Περιγράψτε την κατάσταση και τη συμπεριφορά όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένα: π.χ. «Ο Δρ. ΧΥ επέδειξε τη συμπεριφορά Β στην κατάσταση Α και έλυσε το πρόβλημα Δ με την υποστήριξη του ατόμου Γ».
  - Ποιες περιστάσεις/συνθήκες-πλαίσιο οδήγησαν στην κατάσταση και τη συμπεριφορά;
  - Τι ακριβώς ήταν αποτελεσματικό/αναποτελεσματικό σχετικά με τη συμπεριφορά;
  - Ποιες ήταν οι συνέπειες της συμπεριφοράς;
- **Συζήτηση και κατηγοριοποίηση** από ομάδα εμπειρογνομώνων
- **Δημιουργία του προφίλ απαιτήσεων**
- **Εφαρμογή στις διαδικασίες**
- **Ανάπτυξη** σεναρίου προσομοίωσης

Ένα παράδειγμα για το πώς η τεχνική αυτή θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στον ιατρικό τομέα μπορεί να βρεθεί στο άρθρο των Peltola et al., οι οποίοι χρησιμοποίησαν το CIT για να μελετήσουν την επικοινωνία επαγγελματία-ασθενούς στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης²⁹.

²⁹Peltola, M., Isotalus, P., & Åstedt-Kurki, P. (2022). The Critical Incident Technique (CIT) in Studying Health Care Professional–Patient Communication. *The Qualitative Report*, 27(9), 1868-1889. pp. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5580>.

5.3 Διδακτικά εργαλεία κατά τη διάρκεια και μετά τη διδασκαλία

Στο [κεφάλαιο 4.1](#) αυτού του εγχειριδίου μπορούν να βρεθούν αρκετές καλές μέθοδοι για την εξασφάλιση ενός ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος, τον τρόπο αντιμετώπισης του πιθανού τραυματισμού των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών, και τον τρόπο διασφάλισης της ευημερίας σας ως εκπαιδευτών.

5.4 Βασικά συμπεράσματα

- **Κριτήρια SMART** = Ειδικά + Μετρήσιμα + Εφικτά + Ελκυστικά + Συναφή + Χρονικά δεσμευμένα. Μόνο οι διδακτικοί στόχοι που πληρούν και τα 5 κριτήρια μπορούν να επιτευχθούν από τους εκπαιδευτές.
- **Η εποικοδομητική ευθυγράμμιση** είναι μια διδακτική έννοια στη μάθηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που στοχεύει στην ευθυγράμμιση του σχεδιασμού του προγράμματος σπουδών και των μεθόδων διδασκαλίας με τους μαθησιακούς στόχους και τις μορφές αξιολόγησης, ώστε το μάθημα να είναι σχετικό με τους μαθητές και να θεωρείται δίκαιο.
- **Η τεχνική κρίσιμου συμβάντος** είναι μια μέθοδος ψυχολογικής συνέντευξης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να φιλτράρει γεγονότα που είναι κρίσιμα για ένα θετικό αποτέλεσμα, π.χ. αναγνώριση θυμάτων ΕΒ στο Τμήμα Επείγοντων Περιστατικών.
- Τι κάνει έναν σπουδαίο δάσκαλο; Παρακολουθήστε αυτό το βίντεο διάρκειας 6 λεπτών: <https://www.youtube.com/watch?v=KVLTxKyxioA>

6. Εθνικό πρόγραμμα (Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών)

6.1 Γιατί απαιτείται εθνική προσαρμογή και μετάφραση του υλικού;

6.1.1 Εθνική προσαρμογή

Η προσαρμογή του υλικού που αναπτύσσεται στο VIPROM στο εθνικό πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας για διάφορους λόγους:

- **Πολιτισμική συνάφεια:** Κάθε έθνος έχει το μοναδικό πολιτισμικό του πλαίσιο, τους κοινωνικούς κανόνες και νομικό πλαίσιο. Το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να προσαρμοστεί σε αυτά τα πλαίσια για να διασφαλιστεί ότι είναι σχετικό και αποτελεσματικό.
- **Γλωσσική επάρκεια:** Δεν γνωρίζουν όλοι καλά αγγλικά, τη γλώσσα στην οποία αναπτύχθηκε το αρχικό εκπαιδευτικό υλικό του VIPROM. Η μετάφραση υλικού στην τοπική γλώσσα διασφαλίζει ότι το περιεχόμενο είναι προσβάσιμο και κατανοητό για τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους.
- **Τοπικές προκλήσεις και λύσεις:** Διαφορετικές περιοχές αντιμετωπίζουν διαφορετικές προκλήσεις όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία. Η εθνική προσαρμογή επιτρέπει την ενσωμάτωση τοπικών εθνικών προκλήσεων και λύσεων στο εκπαιδευτικό υλικό.
- **Ευθυγράμμιση πολιτικής και νομοθεσίας:** Τα προγράμματα κατάρτισης πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τις εθνικές πολιτικές και τους σχετικούς κανονισμούς. Η ευθυγράμμιση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω εθνικής προσαρμογής.

6.1.2 Μετάφραση υλικού

Η μετάφραση αναπτυγμένου υλικού στις εθνικές γλώσσες προσφέρει πολλά οφέλη:

- **Βελτιωμένη κατανόηση:** Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα και να ασχοληθούν με το υλικό όταν είναι στη μητρική τους γλώσσα.
- **Αυξημένη παραγωγικότητα:** Όταν οι εκπαιδευόμενοι δεν χρειάζεται να παλεύουν με γλωσσικά εμπόδια, μπορούν να επικεντρωθούν περισσότερο στην ουσία του θέματος και το περιεχόμενο, με αποτέλεσμα την καλύτερη πρόσληψη των πληροφοριών.

6.2 Βασικά συμπεράσματα:

- **Η προσαρμογή** του εκπαιδευτικού υλικού στα εθνικά ειδικά πλαίσια χρειάζεται ώστε να είναι:
  - Πολιτισμικά σχετικό και ανταποκρινόμενο
  - Ευθυγραμμισμένο με τις εθνικές προκλήσεις και πολιτικές
  - Προσβάσιμο και κατανοητό
- **Η μετάφραση** υλικού στις εθνικές γλώσσες διασφαλίζει ότι το περιεχόμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να κατανοηθεί καλά στις αντίστοιχες χώρες και ανταποκρίνεται πολιτισμικά σε αυτές.

7. Αξιολογήσεις των εκπαιδεύσεων

7.1 Η εκπαίδευση ως εξελισσόμενη πρακτική

Όπως γνωρίζει κάθε εκπαιδευτής, η εκπαίδευση δεν 'επιτυγχάνεται' ποτέ. Καθώς τα πλαίσια – και μαζί με αυτά οι προηγούμενες γνώσεις και ανάγκες των συμμετεχόντων – αλλάζουν, η κατάρτιση πρέπει να προσαρμοστεί προκειμένου να εξασφαλιστούν αποτελέσματα υψηλής ποιότητας. Ενώ ορισμένες από αυτές τις μόνιμες προσαρμογές γίνονται αναγκαστικά εν κινήσει, δηλαδή ως αυθόρμητες αντιδράσεις στην εκάστοτε κατάσταση, τις αντιδράσεις των συμμετεχόντων και τη δυναμική της ομάδας, ορισμένα εργαλεία μπορούν να είναι χρήσιμα για την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, τη συλλογή ανατροφοδότησης των συμμετεχόντων με συστηματικό τρόπο και τη χρήση αυτών των δεδομένων για περαιτέρω βελτίωση. Η ακόλουθη ενότητα προσφέρει ορισμένες προτάσεις σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης των αξιολογήσεων και της ανατροφοδότησης στην κατάρτιση των επαγγελματιών.

7.1.1 Ο ρόλος των αξιολογήσεων και της ανατροφοδότησης

Στο κεφάλαιο 5 του παρόντος εγχειριδίου εξηγείται ο ρόλος της «εποικοδομητικής ευθυγράμμισης», δηλαδή του συντονισμού των μαθησιακών αποτελεσμάτων, των διδακτικών δραστηριοτήτων, καθώς και των μορφών αξιολόγησης και ανατροφοδότησης, οι οποίες πλαισιώνουν το περιεχόμενο της κατάρτισης.

Οι αξιολογήσεις χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί κατά πόσον οι συμμετέχοντες πέτυχαν καθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα και, ως εκ τούτου, αποτελούν έμμεσο μέτρο της ποιότητας της κατάρτισης. Έχουν μεγάλη σημασία, καθώς μπορούν να παρέχουν την καλύτερη προσέγγιση για την αποτελεσματικότητα της κατάρτισης. Ωστόσο, ειδικά στο πλαίσιο της εθελοντικής κατάρτισης για επαγγελματίες, οι αξιολογήσεις πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά και να χρησιμοποιούνται με φειδώ, προκειμένου να μην αμβλυνθούν τα κίνητρα των συμμετεχόντων. Τόσο οι ασκήσεις αξιολόγησης που είναι πολύ δύσκολες και αφήνουν τους συμμετέχοντες με την εντύπωση ότι απέτυχαν με κάποιο τρόπο *όσο και οι ασκήσεις που είναι πολύ εύκολες και κάνουν τους συμμετέχοντες να αισθάνονται ότι δεν έμαθαν πολλά και χάνουν πολύτιμο χρόνο, μπορούν να αποδειχθούν καταστροφικές για τα κίνητρα.*

Σε ένα πολύ γενικό επίπεδο, μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ των **αθροιστικών αξιολογήσεων** – δηλαδή κάποιου είδους άσκησης (π.χ. ένα κουίζ) στο τέλος της κατάρτισης – και των **διαμορφωτικών αξιολογήσεων** – δηλαδή μικρών καθηκόντων που συνοδεύουν την κατάρτιση, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για να προσφέρουν γνώσεις σχετικά με τη μαθησιακή διαδικασία. Στην εκπαίδευση ενηλίκων, το δεύτερο είδος αξιολόγησης γενικά προτιμάται, καθώς ταιριάζει με τον στόχο μιας «**αξιολόγησης για μάθηση**» και όχι μιας «αξιολόγησης της μάθησης».³⁰

Σε αντίθεση με τις αξιολογήσεις που μετρούν την απόδοση των συμμετεχόντων σε σχέση με καθορισμένα μαθησιακά αποτελέσματα, **οι μέθοδοι ανατροφοδότησης** επικεντρώνονται στην υποκειμενική εντύπωση των συμμετεχόντων για την εκπαίδευση, με τις προηγούμενες προσδοκίες τους να παρέχουν το σιωπηρό πρότυπο. Υπάρχει πληθώρα διαφορετικών – περισσότερο ή λιγότερο τυποποιημένων – μεθόδων από τις οποίες μπορείτε να επιλέξετε, ανάλογα π.χ. με το μέγεθος της

³⁰ Bin Mubayrik, H. F. (2020). New Trends in Formative-Summative Evaluations for Adult Education. SAGE Open, 10(3). <https://doi.org/10.1177/2158244020941006>

ομάδας, τον βαθμό τυπικότητας του περιβάλλοντος, τις σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων καθώς και μεταξύ συμμετεχόντων και εκπαιδευτών κ.λπ. Όπως και με τις αξιολογήσεις, η ανατροφοδότηση μπορεί (και πρέπει) να συλλέγεται στο τέλος μιας κατάρτισης, αλλά μπορεί επίσης να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνεχής προσαρμογή.

Η διάκριση μεταξύ των δύο προσεγγίσεων, ανεξάρτητα από τις **μεθόδους αξιολόγησης και ανατροφοδότησης, μπορεί συχνά να συνδυαστεί** προκειμένου να εξοικονομηθεί πολύτιμος χρόνος κατάρτισης. Αυτό ισχύει και για τις περισσότερες από τις ακόλουθες προτάσεις, οι οποίες επιλέχθηκαν με βάση την ευκολία χρήσης και την αποδοτικότητα του χρόνου.

7.1.2 Τι (και πώς) να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες

Ένα βασικό στοιχείο για τη λήψη πολύτιμων σχολίων είναι η διαχείριση των **προσδοκιών των συμμετεχόντων**. Αφιερώστε λίγα λεπτά στην αρχή της εκπαίδευσης για να εξηγήσετε τα προγραμματισμένα μαθησιακά αποτελέσματα και να συλλέξετε πληροφορίες σχετικά με το τι αναμένουν να μάθουν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες. Αυτό περιλαμβάνει την ειλικρίνεια σχετικά με μη ρεαλιστικές ή διογκωμένες προσδοκίες - εάν υπάρχουν θέματα που η εκπαίδευση δεν μπορεί να καλύψει, θα πρέπει να παρέχει προτάσεις για περαιτέρω ανάγνωση ή εκπαιδευτικό υλικό για αυτοδιδασκαλία (και παρακολούθηση αυτών των υποσχέσεων). Αυτά τα πρώτα λεπτά μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να ενεργοποιήσουν **τις προηγούμενες γνώσεις των συμμετεχόντων** σχετικά με το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, π.χ. ρωτώντας τους πόσο σίγουροι είναι σε μια κλίμακα 1-5 ότι θα μπορούσαν να εντοπίσουν ενδείξεις EB όταν ασχολούνται με έναν ασθενή ή πόσο συχνά έχουν ήδη ενεργήσει σε περίπτωση που υποψιάζονταν EB. Εάν η προηγούμενη γνώση είναι σχετικά ομοιογενής μεταξύ των συμμετεχόντων, αυτό μπορεί να σας βοηθήσει να τροποποιήσετε την εκπαίδευσή σας ανάλογα με τις ανάγκες, ενώ εάν η ομάδα είναι ετερογενής, μπορείτε να προσδιορίσετε τους πιο καταρτισμένους συμμετέχοντες, οι οποίοι θα μπορούσαν να αναλάβουν ρόλο συν-εκπαιδευτών. Ήδη σε αυτό το σημείο μια γενική σύσταση μπορεί να είναι χρήσιμη: κρατώντας πάντα σημειώσεις, οι εκπαιδευτές μπορούν να καταλήξουν σε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αναγκών, των προτιμήσεων, των δυνατών σημείων και των δυνατοτήτων των συμμετεχόντων.

Όσον αφορά τις δυνατότητες συλλογής προσδοκιών καθώς και τις προηγούμενες γνώσεις, τα διαθέσιμα **εργαλεία** έχουν διευρυνθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Σε μια πρόσωπο με πρόσωπο κατάρτιση με μια μικρότερη ομάδα, ένα απλό χαρτί γραφήματος ή/και αυτοκόλλητες σημειώσεις είναι συχνά επαρκείς. Σε μεγαλύτερες ομάδες και διαδικτυακές καταρτίσεις, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα πλήθος ψηφιακών εργαλείων (μεταξύ πολλών άλλων: Slido, Mentimeter, Kahoot και παρόμοια εργαλεία δημοσκόπησης προσφέρουν τις απαραίτητες λειτουργίες. Εργαλεία για χαρτογράφηση μυαλού όπως π.χ. Miro ή Mindmeister, καθώς και Whiteboards, Padlet ή απλά οποιοδήποτε διαδικτυακό εργαλείο κειμένου, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτές). Σημαντικό είναι μόνο να μπορεί το αποτέλεσμα να αποθηκευτεί με κάποιον τρόπο για μελλοντική αναφορά. Ένα πιθανό πλεονέκτημα των εργαλείων δημοσκόπησης είναι ότι επιτρέπουν την ταυτοποίηση των συμμετεχόντων με το όνομά τους, ώστε οι συμμετοχές να μπορούν να συνδεθούν με άτομα - αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αξιολόγηση γνώσεων σε μεταγενέστερα στάδια (χρησιμοποιώντας πλήρη ονόματα), αλλά και για διασκεδαστικές ασκήσεις,

π.χ. για κουίζ με έναν νικητή (χρησιμοποιώντας ψευδώνυμο). Αλλά φυσικά σε πολλές περιπτώσεις η ανωνυμία έχει επίσης τα πλεονεκτήματά της, οπότε η απόφαση για το αν θα γίνει μια ανώνυμη δημοσκόπηση ή μια εξατομικευμένη δημοσκόπηση πρέπει να λαμβάνεται κατά περίπτωση.

Ενώ πολλές **μέθοδοι** διαμορφωτικής αξιολόγησης έχουν σχεδιαστεί για μαθήματα μεγαλύτερης διάρκειας, υπάρχουν μερικές απλές προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμοστούν χωρίς να καταναλώνονται περισσότερα από λίγα λεπτά χρόνου εκπαίδευσης. Μια μέθοδος, η οποία έχει το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι κάνει τους συμμετέχοντες να προβληματιστούν σχετικά με το περιεχόμενο, προωθώντας έτσι τη μετατροπή σε μακροπρόθεσμη μνήμη, είναι η χρήση «ερωτήσεων 1 λεπτού». Συνήθως λίγο πριν από ένα διάλειμμα, δίνεται στους μαθητές μια προτροπή ή ερώτηση και ένα (ή μέχρι τρία) λεπτό για να γράψουν γι' αυτό. Το ποιες προτροπές θα χρησιμοποιήσετε εξαρτάται από τον στόχο: Μπορείτε να προκαλέσετε προβληματισμό σχετικά με το περιεχόμενο και να αξιολογήσετε εάν οι μαθητές κατανόησαν τα πιο σημαντικά σημεία (π.χ. *"Ποια ήταν η πιο σημαντική γνώση που αποκτήσατε κατά την τελευταία άσκηση / ενότητα;"* *"Ποια ερωτήματα παραμένουν;"*). Μπορείτε να ζητήσετε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν συνδέσεις με τις καθημερινές εργασιακές πρακτικές τους (π.χ. *"Πώς θα είναι χρήσιμο το περιεχόμενο στις καθημερινές σας πρακτικές;"*) ή να τονίσετε την πτυχή της ανατροφοδότησης, π.χ. ρωτώντας: *"Ποιες πτυχές της άσκησης/διάλεξης νιώσατε πιο δύσκολες;"* *"Για ποια μέρη αισθάνεστε αβέβαιοι;"* Ειδικά με αυτού του είδους ερωτήσεις, η ανωνυμία μπορεί να είναι χρήσιμη.

Η μορφή που παίρνουν αυτές οι «εργασίες» μπορεί να ποικίλει ευρέως: Εάν έχετε λίγο περισσότερο χρόνο να διαθέσετε, μπορείτε π.χ. να ζητήσετε νοητικούς χάρτες αντί για κείμενα ή να αφήσετε τους μαθητές να εργαστούν σε ομάδες, επωφελούμενοι έτσι από την επαφή με ομότιμους.³¹ Ειδικά αν η ομάδα σας είναι μεγάλη, αυτή μπορεί να είναι η καλύτερη επιλογή. Και φυσικά, μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοσδήποτε αριθμός διαδικτυακών εργαλείων για τη χαρτογράφηση του μυαλού ή / και τη (συνεργατική ή ατομική) δημιουργία κειμένου, αν και μερικές φορές υποστηρίζεται ότι η γραφή με το χέρι είναι πιο χρήσιμη για προβληματισμό. Όταν επιλέγετε το εργαλείο σας, βεβαιωθείτε ότι το υλικό που έχει ήδη παραχθεί είναι άμεσα διαθέσιμο για μια πολύ γρήγορη επισκόπηση, ώστε να μπορείτε να εντοπίσετε αμέσως πιθανά κενά ή παρανοήσεις και να τα αντιμετωπίσετε ανάλογα.

Ανάλογα με τις μεθόδους κατάρτισης, μπορεί να είναι χρήσιμη η εφαρμογή της **ανατροφοδότησης από ομότιμους**, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι παραμένουν ενεργά εμπλεκόμενοι (π.χ. ενώ ορισμένοι από αυτούς εκτελούν ένα παιχνίδι ρόλων ή μια προσομοίωση). Η ανατροφοδότηση από ομότιμους πρέπει να ανακοινώνεται εκ των προτέρων, πρέπει να εισαχθούν κανόνες ανατροφοδότησης (Πίνακας 7.1) και είναι πολύ χρήσιμο οι ομότιμοι συμμετέχοντες να λαμβάνουν μια σύντομη λίστα κριτηρίων ειδικά για το περιεχόμενο, τα οποία; Θα περιγράψουν λεπτομερώς τι πρέπει να μετρούν στην απόδοση των ομότιμων τους (π.χ.: εστίαση στην επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας του σώματος, εστίαση στη χρήση της γλώσσας στις εξηγήσεις για τους ασθενείς κ.λπ.). Οι ομότιμοι θα μπορούσαν επίσης να επιφορτιστούν με την επικέντρωση σε διαφορετικά ζητήματα, εάν αντιμετωπίζουν μια περίπλοκη κατάσταση. Φυσικά, ισχύουν οι γενικοί κανόνες για ανατροφοδότηση:

³¹ Serious Science. (2014). Peer Instruction for Active Learning. (Video with Eric Mazur). Retrieved 5 March 2024, from <https://serious-science.org/peer-instruction-for-active-learning-1136>

Πίνακας 7.1: Κανόνες για την ανατροφοδότηση από ομότιμους³²

Παροχή ανατροφοδότησης	Υποδοχή ανατροφοδότησης
Περιγραφική (όχι επικριτική)	Προσέχω
Συγκεκριμένη και ακριβής	Κρατώ σημειώσεις
Εποικοδομητική (προσανατολισμένη στο μέλλον)	Δεν διακόπτω
Με σεβασμό	Δεν εξηγώ ή δικαιολογούμαι
Έγκαιρη	Δίνω προσοχή στις συναισθηματικές αντιδράσεις (παίρνω τον χρόνο μου, εάν είναι απαραίτητο)
Θετική (προσφορά ιδεών για ανάπτυξη)	Κάνω διευκρινιστικές ερωτήσεις στο τέλος, αν το κρίνω απαραίτητο

Η ανατροφοδότηση από ομότιμους θα πρέπει ιδανικά να ωφελεί τόσο το άτομο που δίνει ανατροφοδότηση που ως προσεκτικός παρατηρητής συχνά παρατηρεί άγνωστες λεπτομέρειες, όσο και το άτομο που τις λαμβάνει. Το καθήκον του εκπαιδευτή είναι κυρίως να διασφαλίσει την τήρηση των κανόνων ανατροφοδότησης.

Με τον ίδιο τρόπο που παρέχονται ειδικά κριτήρια περιεχομένου για την ανατροφοδότηση από ομότιμους, οι εκπαιδευτές μπορούν επίσης να αναπτύξουν κριτήρια για **την αυτό-αξιολόγηση των συμμετεχόντων**, π.χ. προώθηση του προβληματισμού μετά από μια άσκηση. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι τόσο απλές όσο *"Τι ένιωσα εύκολο;"*, *"Τι ήταν δύσκολο;"*, *"Σε ποιο σημείο ένιωσα ότι μου έλειπαν γνώσεις ή προετοιμασία;"* Ωστόσο, καθώς ορισμένοι συμμετέχοντες μπορεί να είναι υπερβολικά επικριτικοί με τον εαυτό τους και να αισθάνονται ακόμη πιο ανασφαλείς μετά από αυτόν τον προβληματισμό, συνιστάται να χρησιμοποιήσετε αυτή την τεχνική ως προετοιμασία για συζήτηση και όχι ως αυτόνομο εργαλείο.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό εργαλείο, **τα κουίζ** μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους - οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν μια μικρή ομοιότητα με τις εξετάσεις πολλαπλής επιλογής που όλοι φοβούνται. Τα διαδικτυακά εργαλεία που αναφέρονται παραπάνω προσφέρουν δυνατότητες για διαφορετικά είδη ερωτήσεων (μίας ή πολλαπλής επιλογής, ανοιχτές ερωτήσεις, ασκήσεις ταξινόμησης κ.λπ.) και περιλαμβάνουν επιλογές για ανώνυμη αξιολόγηση γνώσεων. Ενώ τα κουίζ μπορούν φυσικά να χρησιμοποιηθούν με γόνιμο τρόπο για την αξιολόγηση των γνώσεων των συμμετεχόντων μέσω πραγματικών ερωτήσεων (πιθανώς χρησιμοποιώντας στοιχεία παιχνιδιού όπως η στέψη ενός «νικητή» για τον εκπαιδευόμενο με τον μεγαλύτερο αριθμό σωστών απαντήσεων), μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή ανατροφοδότησης θέτοντας ερωτήσεις σχετικά με την ίδια την εκπαίδευση, π.χ. ρωτώντας για την ικανοποίηση των συμμετεχόντων ή

³² Table 1: Rules for peer-feedback. Adapted from <https://infopool.univie.ac.at/startseite/lehren-betreuen/feedback/peer-feedback/> [accessed 5 March 2024; translation by the authors]

την εφαρμοσιμότητα του περιεχομένου με τη χρήση μίξης κλειστών και ανοιχτών ερωτήσεων.

Φυσικά - ειδικά σε μικρές ομάδες - η **ανατροφοδότηση** μπορεί επίσης να συλλεχθεί αυτοπροσώπως, οπότε ίσως αξίζει να σκεφτούμε την παροχή ενός εναλλακτικού ανώνυμου τρόπου για τους συμμετέχοντες, οι οποίοι δεν αισθάνονται άνετα να μιλήσουν. Ένας τρόπος συλλογής ελάχιστης ανατροφοδότησης, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί πολλές φορές κατά τη διάρκεια μιας εκπαίδευσης (π.χ. πριν από κάθε διάλειμμα) αποτελείται από μια απλή σειρά εμοjis, που κυμαίνονται από ενθουσιασμένο έως βαθιά λυπημένο, όπου οι συμμετέχοντες βάζουν μια καρφίτσα ή το post-it στο αντίστοιχο εμοji όταν φεύγουν από το δωμάτιο. Δείτε την παρακάτω εικόνα. Αυτή η απλή μέθοδος δίνει τόσο στους εκπαιδευτές όσο και στους συμμετέχοντες μια εντύπωση της γενικής διάθεσης χωρίς να καταλαμβάνει χρόνο ή να σπάει το ρυθμό της εκπαίδευσης. Καθώς διαφορετικοί συμμετέχοντες θα έχουν διαφορετικές προτιμήσεις, είναι πάντα καλή πρακτική να αναμειγνύονται και να συνταιριάζονται διαφορετικές μέθοδοι.

Εικόνα από [Subham](#) από [Pixabay](#)

7.1.3 Αξιολόγηση γνώσεων για φοιτητές

Η αξιολόγηση των γνώσεων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί ειδικό πλαίσιο, καθώς η αξιολόγηση περιλαμβάνει απόφαση σχετικά με την περαιτέρω πρόοδο των φοιτητών στις σπουδές τους. Ανάλογα με τα προγράμματα σπουδών, η συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης μπορεί να είναι υποχρεωτική για τους σπουδαστές, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε εξωγενή κίνητρα - δηλαδή καλούς βαθμούς – τα οποία διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο σε σχέση με τους ενήλικες συμμετέχοντες που συμμετέχουν εθελοντικά σε μια κατάρτιση. Οι εκπαιδευτές ενδέχεται να δεσμεύονται από οργανωτικούς κανόνες, π.χ. να επιβάλλουν μια τελική εξέταση (δηλαδή μια αθροιστική αξιολόγηση) αντί να επιτρέπουν μια διαμορφωτική αξιολόγηση για τον καθορισμό της βαθμολογίας. Ωστόσο, πολλές από τις αρχές που περιγράφονται παραπάνω μπορούν να εφαρμοστούν και στην περίπτωση τδων φοιτητών.

Το πιο σημαντικό είναι ότι, ακόμη και αν οι βαθμοί εξαρτώνται από μια τελική εξέταση, **πτυχές της διαμορφωτικής αξιολόγησης** (π.χ. εργασίες 1 λεπτού, κουίζ, ανατροφοδότηση από ομότιμους και αυτό-αξιολόγηση), μπορούν να συμπεριληφθούν στο μάθημα, καθώς βοηθούν τους εκπαιδευτές καθώς και τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν μια καλή αίσθηση για το πού βρίσκονται στο μαθησιακό τους ταξίδι. Σε περίπτωση που το μάθημά σας επιτρέπει τη διαμορφωτική αξιολόγηση για τη

βαθμολόγηση, ολόκληρη η προαναφερόμενη εργαλειοθήκη είναι στη διάθεσή σας, συμπεριλαμβανομένης μεταξύ άλλων της δυνατότητας να ενσωματώσετε πολλαπλά κουίζ στις διαλέξεις σας, να ζητήσετε από τους φοιτητές να γράψουν δοκίμια ή έγγραφα προβληματισμού, να τους ζητήσετε να προετοιμάσουν παρουσιάσεις κ.λπ. Πολλές από αυτές τις εργασίες μπορούν να γίνουν ατομικά, σε ζευγάρια ή σε ομάδα, και είναι φυσικά καλή πρακτική να υπάρχει μεγάλη ποικιλία στις μεθόδους.

Σε περίπτωση που είστε υποχρεωμένοι να πραγματοποιήσετε μια **τελική εξέταση**, η εποικοδομητική ευθυγράμμιση θα προσφέρει τις κατευθυντήριες γραμμές για να βοηθήσει σε αυτό. Ακριβώς όπως αναρωτηθήκατε ποιες μεθόδους μάθησης / διδασκαλίας πρέπει να χρησιμοποιήσετε προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να επιτύχουν τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα κατά το σχεδιασμό του μαθήματος σας, μπορείτε τώρα να αναρωτηθείτε πώς να αξιολογήσετε αυτά τα μαθησιακά αποτελέσματα με ουσιαστικό τρόπο. Ενώ είναι βιώσιμο να ζητηθεί από τους μαθητές να επαναλάβουν απλώς μερικά από τα πιο σημαντικά περιεχόμενα που έχουν μάθει στο μάθημα (π.χ. να εξηγήσουν τον «κύκλο της βίας» που παρατηρείται συχνά σε περιπτώσεις ΕΒ), η κύρια εστίαση θα πρέπει να είναι στην εφαρμογή της γνώσης σε συγκεκριμένα προβλήματα, π.χ. δουλεύοντας μέσω μιας μελέτης περίπτωσης. Αυτή η προσέγγιση δίνει στους εκπαιδευόμενους την ευκαιρία να δείξουν ότι κατάλαβαν, και όχι ότι απλώς απομνημόνευσαν, το περιεχόμενο, και ότι μπορούν να εργαστούν με αυτό που έμαθαν (έχει επίσης το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι καθιστά ανέφικτες τις περισσότερες μορφές εξαπάτησης). Ανάλογα με το περιβάλλον (στην πανεπιστημιούπολη, στο διαδίκτυο, μέγεθος ομάδας κ.λπ.), οι περιπτώσεις ή άλλα στοιχεία με τα οποία πρέπει να εργαστούν οι μαθητές μπορούν να παρουσιαστούν σε διαφορετικές μορφές (π.χ. ως κείμενο ή βίντεο).

Ανεξάρτητα από το είδος της άσκησης που πρέπει να ολοκληρώσουν οι μαθητές, είναι εξαιρετικά σημαντικό η περιγραφή των εργασιών και των ερωτήσεων να είναι απολύτως σαφής και εύστοχη. Ειδικά οι τελικές εξετάσεις, οι οποίες παρέχουν μόνο μια εφάπαξ εικόνα των γνώσεων των φοιτητών και είναι αναγκαστικά περιορισμένες στην ποικιλία των μεθόδων λόγω χρονικών και οργανωτικών περιορισμών, πρέπει να σχεδιαστούν προσεκτικά, προκειμένου να μετριάσουν οι αρνητικές επιπτώσεις στους μαθητές που αντιμετωπίζουν γλωσσικά εμπόδια, αναπηρίες ή άλλα ζητήματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η παροχή εναλλακτικής μορφής εξέτασης (π.χ. προφορική εξέταση αντί γραπτής) μπορεί να είναι απαραίτητη.

7.2 Βασικά συμπεράσματα

- Η αξιολόγηση και η ανατροφοδότηση αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του σχεδιασμού της κατάρτισης και θα πρέπει να σχεδιάζονται τόσο προσεκτικά όσο τα μαθησιακά αποτελέσματα και οι μέθοδοι κατάρτισης.
- Ειδικά με τους ενήλικες εκπαιδευόμενους και τους επαγγελματίες, για την αξιολόγηση και την εξέλιξη των εκπαιδύσεων θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι μέθοδοι διαμορφωτικής αξιολόγησης και ανατροφοδότησης («αξιολόγηση για μάθηση» και όχι «της μάθησης»).
- Κρατήστε σημειώσεις.
- Οι μέθοδοι αξιολόγησης και ανατροφοδότησης είναι άφθονες και δεν χρειάζεται να είναι περίπλοκες ή χρονοβόρες για να είναι αποτελεσματικές.

- Τα διαδικτυακά εργαλεία μπορεί να είναι διασκεδαστικά στη χρήση, αλλά δεν αποτελούν προϋπόθεση για την ορθή πρακτική.
- Εμπιστευτείτε τους εκπαιδευόμενους και συμπεριλάβετε τους στις μεθόδους αξιολόγησης – π.χ. μέσω ανατροφοδότησης από ομότιμους, μάθησης από ομότιμους ή αυτό-αξιολόγησης.
- Χρησιμοποιήστε μικτές μεθόδους.

8. Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Πιθανές μορφές κατάρτισης

Μορφή κατάρτισης	Ομάδα-στόχος	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Εργαστήρια/Σεμινάρια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας (π.χ. γιατροί, νοσηλεύτες) Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Διαδραστική μάθηση Πρωώθηση της ενσυναίσθησης 	<ul style="list-style-type: none"> Απαιτεί δομή και εξειδικευμένους εκπαιδευτές
Διαλέξεις	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας (π.χ. προσωπικό κλινικής, νοσοκομείο) Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Εύκολη οργάνωση Προσέγγιση μεγάλων ομάδων 	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλή αλληλεπίδραση Περιορισμένα κίνητρα
Παιχνίδια ρόλων/ Προσομοιώσεις	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας (π.χ. προσωπικό έκτακτης ανάγκης, γιατροί, νοσηλεύτες) Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων (π.χ. επικοινωνία με τα θύματα) 	<ul style="list-style-type: none"> Κάποιοι μπορεί να αισθάνονται άβολα Εξαρτάται από την ποιότητα (π.χ. μπορεί να ενθαρρύνει προκαταλήψεις)
Online Webinars/ Ηλεκτρονική Μάθηση	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Ευκαμψία Μάθηση με το ρυθμό των εκπαιδευόμενων Εύκολη επικαιροποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> Περιορισμένη αλληλεπίδραση Προκλήσεις για την αξιολόγηση της κατανόησης
Ομαδικές συζητήσεις/Μελέτες περιπτώσεων	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Ανταλλαγή γνώσεων Κριτική σκέψη Ανάλυση ρεαλιστικών σεναρίων 	<ul style="list-style-type: none"> Απαιτεί μετριάσμο Μερικοί μπορεί να διστάσουν να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες
Αυτο-αναστοχασμός/ Journaling	<ul style="list-style-type: none"> Επαγγελματίες υγείας Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> Ενθαρρύνει τις μακροπρόθεσμες αλλαγές 	<ul style="list-style-type: none"> Χρονοβόρα Απαιτείται προσωπικό κίνητρο

<p>Πολύ-επαγγελματικά εργαστήρια/σεμινάρια (π.χ. μίξη σε δεύτερο επίπεδο)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Επαγγελματίες υγείας • Προσωπικό επιβολής του νόμου/Επαγγελματίες νομικοί • Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> • Ενισχύει τη συνεργασία • Πρακτική εμπειρία 	<ul style="list-style-type: none"> • Απαιτεί συντονισμό με πολλαπλά επαγγέλματα
<p>Εξειδικευμένες μορφές κατάρτισης (π.χ. περίθαλψη βάσει τραύματος, παιδιατρική, συλλογή εγκληματολογικών στοιχείων, πολιτισμική ικανότητα)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Επαγγελματίες υγείας (π.χ. παιδίατροι, παιδιατρικοί νοσηλευτές, ιατροδικαστές) • Φοιτητές 	<ul style="list-style-type: none"> • Εστιάζει σε εξειδικευμένο περιεχόμενο • Ενισχύει την ευαισθησία 	<ul style="list-style-type: none"> • Μπορεί να απαιτήσει (σημαντική) εκπαίδευση • (Υψηλή) εξειδικευμένη εκπαίδευση

Παράρτημα II: Πρόγραμμα VIPROM Train-the-Trainer για την εκπαίδευση στην ΕΒ

Προτεινόμενη διάρκεια: 1,5 ημέρες

Πρωταρχικός στόχος:

- Εφαρμογή διδακτικών εννοιών για τη διδασκαλία της ενδοοικογενειακής βίας (ΕΒ), τον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και την επικοινωνία της στον τομέα της υγείας για εκπαιδευτές.

Προπαρασκευαστικές εργασίες πριν από το μάθημα:

- Παρακαλούμε εξερευνήστε την [αρχική σελίδα της VIPROM](#) και δοκιμάστε τις [εκπαιδευτικές ενότητες](#).
- Παρακαλούμε διερευνήστε εκ των προτέρων [Ενότητα 8 σχετικά με τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις](#).

Χρονοδιάγραμμα	Περιεχόμενο	Χρησιμοποιούμενες μέθοδοι
Ημέρα 1η		
1ώρα	Εισαγωγή και δημιουργία ασφαλούς χώρου	Συνεντεύξεις συμμετεχόντων, καθορισμός πλαισίου
30 λεπτά	Αναστοχασμός σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας ενός ασφαλούς περιβάλλοντος	Maslow, Chatham House rules, Framework
15 λεπτά	Σύντομο διάλειμμα για καφέ	
1,15 ώρες	Αρχική σελίδα και εγχειρίδιο	Διαδραστική εισαγωγή πληροφοριών
1ώρα	Μεσημεριανό διάλειμμα	
1ώρα	Πλαίσιο προσομοίωσης	Βιωματική εμπειρία
1,5ώρα	Ανατροφοδότηση για την προσομοίωση	
1ώρα	Αυτοφροντίδα και αυτό-υποστήριξη	Διάλεξη και ασκήσεις
30 λεπτά	Αναστοχασμός και ανακεφαλαίωση της 1ης ημέρας	

Ημέρα 2η	Περιεχόμενο	Υλικά που χρησιμοποιούνται
45 λεπτά	Κριτήρια SMART και επικοινωνιακή ευθυγράμμιση	Διάλεξη
45 λεπτά	Τεχνική κρίσιμου συμβάντος (CIT)	Συνηντεύξεις
15 λεπτά	Σύντομο διάλειμμα για καφέ	
1ώρα	Κανόνες ανατροφοδότησης στους εκπαιδευόμενους και δομή	Διάλεξη & άσκηση 3 αξόνων
45 λεπτά	Σχεδιάζοντας το δικό μου πρόγραμμα σπουδών	
15 λεπτά	Ανακεφαλαίωση, αποχαιρετισμός	

Παράρτημα III: Προετοιμασία για εκπαίδευση

Πολλά διαφορετικά στοιχεία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως μέρος της προετοιμασίας του εκπαιδευτή, συμπεριλαμβανομένου του περιβάλλοντος κατάρτισης, του ίδιου του εκπαιδευτή, του υλικού και των εκπαιδευομένων. Όταν καταρτίζουμε, πρέπει να προετοιμάζουμε:

- **Τον εαυτό μας:** Είμαστε εξοικειωμένοι με το διδακτικό υλικό; Χρειαζόμαστε σημειώσεις; Έχουμε αρκετό χρόνο;
- **Τον εξοπλισμό και τα υλικά μας:** Οι εκπαιδευτές καλούνται να αξιοποιήσουν το εκπαιδευτικό υλικό εφαρμόζοντας ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές βιωματικού χαρακτήρα που ενεργοποιούν την αυτό-κατευθυνόμενη μάθηση των εκπαιδευομένων, οδηγώντας τους στην ενίσχυση του κλίματος αυτό-αξιολόγησης/προσωπικού αναστοχασμού της δικής τους συμπεριφοράς και στάσης. Υπάρχει πρόβλεψη ειδικού εκπαιδευτικού εγχειριδίου για τους εκπαιδευόμενους που θα διανεμηθεί σε όλους τους συμμετέχοντες. Θα ήταν σκόπιμο να διανεμηθεί το εγχειρίδιο στην αρχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ώστε οι εκπαιδευόμενοι να έχουν την ευκαιρία να το μελετήσουν και να εκφράσουν πιθανές ερωτήσεις ή διαφωνίες. Είναι επίσης σημαντικό για τους εκπαιδευτές να έχουν την ευκαιρία καθ' όλη τη διάρκεια της κατάρτισης να χρησιμοποιούν διάφορες πηγές (π.χ. εικόνες ή βίντεο) χρησιμοποιώντας έντυπο ή ψηφιακό οπτικοακουστικό υλικό στον παρόντα χρόνο (π.χ. online). Επομένως, σε ένα καλά εξοπλισμένο δωμάτιο πρέπει να υπάρχει υπολογιστής με προβολέα και σύνδεση στο διαδίκτυο, πίνακας και χαρτόνι με μαρκαδόρους, χαρτικά (κόλλες αναφοράς, στυλό, έγχρωμο χαρτόνι, συνδετήρες ή υλικό επικόλλησης κ.λπ.). Όσον αφορά την πρακτική πτυχή, υπάρχει επαρκής εξοπλισμός και υλικό; Βρίσκονται όλα στο χώρο και είναι σε καλή κατάσταση λειτουργίας;
- **Τον χώρο εκπαίδευσης:** Ο διαθέσιμος χώρος, η διάταξή του και ο διαθέσιμος εξοπλισμός πρέπει να πληρούν κάποια κριτήρια. Συγκεκριμένα, ένα δωμάτιο 35m² είναι αρκετό για να καλύψει τις ανάγκες 12 εκπαιδευομένων και ενός εκπαιδευτή (συμπεριλαμβανομένου του βοηθητικού χώρου και του χώρου όπου θα μετακινείται ο εκπαιδευτής). Πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι σε αρκετές φάσεις της κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι θα κληθούν να εργαστούν σε ομάδες ή να εφαρμόσουν μια άσκηση ρόλων. Επιπλέον, προτείνεται στους εκπαιδευόμενους να κάθονται ο ένας κοντά στον άλλο, όσο πιο άνετα μπορούν, χρησιμοποιώντας συνεργατικά σχήματα (π.χ. ημικύκλιο ή διάταξη Π), ώστε να είναι δυνατή η άμεση οπτική επαφή και επικοινωνία-συνεργασία μεταξύ τους.
- **Τους εκπαιδευόμενους μας:** Έχουν ληφθεί μέτρα για την εκπλήρωση των εργασιακών τους καθηκόντων κατά την απουσία τους; Είναι αυτή η κατάλληλη στιγμή για αυτούς (π.χ. όχι κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού διαλείμματος);

Λίστα ελέγχου βημάτων κατάρτισης:

- Καταγράψτε εκ των προτέρων όλες τις τεχνικές προδιαγραφές βεβαιωθείτε ότι κάποιος επιβλέπει τις συσκευές. Αυτές περιλαμβάνουν φορητό υπολογιστή, προβολέα και τηλεχειριστήριο, καβαλέτο και πίνακα σεμιναρίου, αντίγραφα εκπαιδευτικού υλικού, κάρτες για τα ονόματα των μαθητών, αρκετά τραπέζια και καρέκλες κ.λπ.

- Πηγαίνετε στην αίθουσα εκπαίδευσης μία ώρα νωρίτερα για να διαμορφώσετε τον χώρο, να δοκιμάσετε τον εξοπλισμό και να βεβαιωθείτε ότι όλα τα υλικά είναι οργανωμένα και έτοιμα για χρήση.
- Προμηθευτείτε το τηλέφωνο της ομάδας τεχνικής υποστήριξης του χώρου σε περίπτωση που προκύψει κάποιο πρόβλημα κατά τη διάρκεια της ημέρας.
- Μάθετε πώς να χειρίζεστε τον φωτισμό και να ρυθμίζετε τη θερμοκρασία του δωματίου.
- Επιβεβαιώστε τις κρατήσεις σχετικά με τις ώρες διαλείμματος και το μεσημεριανό γεύμα με τον πάροχο, εάν χρειάζεται. Εντοπίστε και ελέγξτε τις τουαλέτες.
- Χαιρετήστε τους συμμετέχοντες και καλωσορίστε τους καθώς φτάνουν.